

- §16a-miljøgodkendelse til
Ladegård
Ladegårdsvej 6
3700 Rønne

Kolofon: Bornholms Regionskommune; januar 2022
Journalnummer: 09.17.19P19-0021
Udarbejdet af: Center for Natur, Miljø og Fritid
Sagsbehandler: Helle Thers/Katrine Høst (naturafsnit)
Kortbilag: Geodatastyrelsen

§ 16A MILJØGODKENDELSE

til

Ladegård

Ladegårdsvej 6

3700 Rønne

Gyldighed

Denne tilladelse meddeles efter § 16 a, stk. 2 i lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v., jf. lovbe-
kendtgørelse nr. 520 af 1. maj 2019 med senere ændringer.

Tilladelsen gælder fra annonceringsdatoen den 5. januar 2022.

DATABLAD

Titel:	§ 16 a tilladelse til Ladegård
Tilladelsen omfatter:	Svineproduktion med slagtesvin Produktionsareal: 3.863 m ² stalde
Dato for tilladelse:	5. januar 2022
Husdyrbrug:	Ladegård, Ladegårdsvej 6, 3700 Rønne
Matrikelnummer og ejerlav:	58a Klemensker m.fl.
Ejendomsnummer:	4000074399
CVR-/P-nummer:	19431533/1002310672
CHR-nummer:	80899
Ansøger (driftsansvarlig) og ejer:	Steen Stender
Adresse:	Ladegårdsvej 6 3700 Rønne
Kontaktoplysninger:	40332232; e-mail: mail@steenstender.dk
Konsulent:	Kirsten V. Kyndesen, Bornholms Landbrug & Fødevarer, Rønnevej 1, 3720 Aakirkeby, kvk@blf.dk .
Tilsynsmyndighed:	Bornholms Regionskommune, Center for Natur, Miljø og Fritid, Skovløkken 4, 3770 Allinge
Kontakt tilsynsmyndighed:	Tlf. 5692 0000; e-mail: byg@brk.dk ; Hjemmeside: www.brk.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE

Datablad	3
Indholdsfortegnelse	4
1 Resumé	6
2 Tilladelsen med vilkår	7
2.1 Afgørelse om tilladelse efter husdyrbruglovens § 16 a	7
2.2 Ansøgning om tilladelse og eksisterende produktion.....	7
2.3 Vilkår for driften	8
2.4 Gyldighed – udnyttelse og bortfald.....	12
2.5 Retsbeskyttelse og revurdering.....	12
2.6 Offentlighed	13
2.7 Klagevejledning	13
3 Beliggenhed og landskabelige forhold	14
3.1 Bygninger og faste afstandskrav	14
3.2 Bygge- og beskyttelseslinjer og placering i landskabet	18
4 Husdyrproduktion	22
4.1 Husdyrhold og staldanlæg.....	22
4.2 Produktion og håndtering af husdyrgødning	24
5 Ressourceforbrug	25
5.1 Foder og foderopbevaring	25
5.2 Vand	26
Energier 26	
5.3 Diverse hjælpestoffer	27
6 Reststoffer	28
6.1 Spildevand.....	28
6.2 Affald	28
7 Gener fra husdyrbruget	29
7.1 Lugt.....	29
Støj og rystelser.....	32
7.2 Støv	32
7.3 Lys	33
7.4 Fluer og skadedyr.....	33
7.5 Transport	34
8 Ammoniaktab og naturpåvirkning	35
8.1 Ammoniakemission og BAT-krav	35

8.2	Påvirkning af naturområder	37
9	Mulige driftsforstyrrelser og uheld	41
10	Egenkontrol og dokumentation	44
11	IE-brug	45
12	Samlet vurdering	46
13	Bilag	47
	Bilagsoversigt:	47
	Bilag 1. Produktionsareal nudrift og 8 års drift	49
	Bilag 2. Produktionsareal ansøgt drift med udvidelse	50
	Bilag 3. Beredskabsplan for Ladegård	51
	Bilag 4. Naturberegningpunkter	54
	Bilag 5. Modtagne høringssvar og kommunens bemærkninger	55

1 RESUMÉ

Steen Stender ansøger hermed om husdyrtilladelse i henhold til husdyrbruglovens § 16 a om godkendelse af produktionen på ejendommen Ladegård, Ladegårdsvej 6, 3700 Rønne. (Husdyrbruget får en årlig ammoniakemission under 3.500 kg, men bliver omfattet af en § 16 a godkendelse, idet der er tale om et IE- brug (mere end 2.000 stipladser til slagtesvin)).

Den eksisterende godkendelse er en §12-miljøgodkendelse fra 2014 med et tillæg fra 2017. I 2014 blev der givet tilladelse til en produktion på 12.700 slagtesvin (30-117 kg) og i 2017 blev der givet tilladelse til en udvidelse af produktionen til i alt 20.360 slagtesvin (30-115 kg) med opførelse af en nye slagtesvinestald og en ny gyllebeholder. Denne udvidelse er endnu ikke realiseret, men ønskes fortsat mulig.

Ansøgt drift omfatter slagtesvineproduktion i to eksisterende stalde med et produktionsareal på i alt 2.394 m² samt mulighed for udvidelse med en ny stald incl. bufferstald, således er opnået et samlet produktionsareal på i alt 3.863 m².

Husdyrgødningen fra produktionen opbevares i eksisterende gyllebeholder og fortank på ejendommen samt en fritliggende gyllebeholder på den bygningsløse ejendom Aabyvej 5, 3700 Rønne. Der foretages ingen ændringer af eksisterende opbevaringsanlæg. I forbindelse med godkendelsen i 2017 blev der givet tilladelse til etablering af en ny gyllebeholder. Denne beholder er ikke realiseret og ønskes opført i forbindelse med en udvidelse af staldanlægget.

Produktionen af slagtesvin på Ladegård ønskes således godkendt efter den nye miljøregulering (stipladsmodellen), hvor der foretages ingen ændringer af det eksisterende staldanlæg i forhold til den nuværende drift. Desuden ønskes det fortsat mulighed for at opføre en ny slagtesvinestald og gyllebeholder, svarende til den eksisterende tilladelse fra 2017.

Ansøgningen er indgivet i henhold til husdyrbruglovens § 16 a og er indsendt til Bornholms Regionskommune gennem det elektroniske ansøgningsystem husdyrgodkendelse.dk (skema nr. 225071).

Staldene overholder de krævede mindsteafstande til nabobeboelser og beboelsesområder, vandforsyningsanlæg, vandløb og søer, veje, levnedsmiddelvirksomhed, beboelse på ejendommen og naboskel.

I ansøgningen er der foretaget beregninger der viser, at de krævede lugtgeneafstande mellem staldene og omkringboende overholdes.

På baggrund af ejendommens beliggenhed og beskrivelsen af driften, forventes produktionen ikke at forårsage væsentlige gener for naboer og forbipasserende i form af støv, støj og rystelser, lys, transport eller forekomst af skadedyr. Tilsvarende vurderes husdyrbrugets brug af ressourcer (herunder foder, energi og vand) samt håndtering af reststoffer (herunder affald og spildevand) ikke vil give anledning til en væsentlig miljøpåvirkning.

I ansøgningen er der foretaget beregninger af den samlede ammoniakudledning fra produktionen og dennes påvirkning af omkringliggende naturområder. Det vurderes derfor, at det ansøgte ikke vil forårsage væsentlig påvirkning af ammoniakfølsomme naturområder i området.

Ammoniakudledningen fra husdyrbruget må ikke overskride et niveau svarende til emissionen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT). BAT opfyldes i nu- og ansøgt drift ved anvendelse af gylleforsuring.

I tilladelsen er der redegjort for de miljømæssige konsekvenser af det ansøgte og husdyrbrugets anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT) med henblik på reduktion af ammoniakudledningen til omgivelserne.

Samlet set vurderer Bornholms Regionskommune, at indretning og drift af husdyrbruget og håndtering af husdyrgødningen sker i overensstemmelse med gældende regler, og at driften kan foregå uden væsentlig påvirkning af miljøet eller omkringboende, som dette er defineret i husdyrbrugloven. Kommunen vurderer

desuden, at projektet ikke vil påvirke eller true arter og naturtyper, der er en del af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder, eller bilag IV-arter og deres yngle- og rasteområder.

2 TILLADELSEN MED VILKÅR

I dette kapitel beskrives den ansøgte produktion og baggrunden for den meddelte afgørelse om tilladelse med tilhørende vilkår for driften. Desuden beskrives en række juridiske forhold ved tilladelsen, samt hvordan offentligheden har haft indflydelse på projektet og kommunens vurderinger. Til sidst beskrives mulighederne for at klage over afgørelsen.

2.1 Afgørelse om tilladelse efter husdyrbruglovens § 16 a

Bornholms Regionskommune, Center for Natur, Miljø og Fritid har vurderet, at der i henhold til de gældende regler¹ kan meddeles tilladelse til den ansøgte svineproduktion på husdyrbruget Ladegård, Ladegårdsvej 6, 3700 Rønne, matr.nr. 58a Klemensker mfl.

Tilladelsen omfatter produktionsarealet til slagtesvin, som er fordelt på 5 staldafsnit – det samlede produktionsareal udgør 3.863 m².

Da det ansøgte produktionsareal overstiger 100 m², er husdyrbruget omfattet af husdyrbruglovens regler. Ammoniakemissionen fra anlægget beregnes til mindre end 3.500 kg NH₃-N pr. år, men bliver omfattet af en § 16 a godkendelse, idet der er tale om et IE- brug (mere end 2.000 stipladser til slagtesvin). Derfor meddeles tilladelsen efter husdyrbruglovens § 16 a, stk. 2.

Tilladelsen er baseret på oplysningerne i ansøgningen med tilhørende bilag og øvrigt materiale fremsendt af ansøgers konsulent. Der er nærmere redegjort for de vurderinger, der ligger til grund for afgørelsen i den miljøtekniske beskrivelse og vurdering – se de følgende afsnit 3 - 0.

Husdyrbruget skal drives i overensstemmelse med de stillede vilkår i nedenstående Afsnit 2.3 og bestemmelserne i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. (husdyrgødningsbekendtgørelsen) samt øvrig gældende lovgivning også i de tilfælde, hvor disse regler er skærpende i forhold til denne tilladelse.

Da det ansøgte medfører en samlet ammoniakemission på mere end 750 kg NH₃-N pr. år, er der redegjort for og stillet krav til husdyrbrugets anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT – Best Available Techniques) til reduktion af ammoniakemissionen.

Bornholms Regionskommune har vurderet de miljømæssige konsekvenser ved den ansøgte svineproduktion i forhold til den nuværende lovlige produktion på Ladegård (nudrift) og i forhold til husdyrbrugets lovlige drift for 8 år siden (8-års drift).

Bornholms Regionskommune vurderer, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbrugets anlæg. Endvidere vurderer kommunen, at husdyrbruget efter ændringerne kan drives uden væsentlig påvirkning af natur, miljø og landskab og uden væsentlige gener for omgivelserne, når vilkårene i denne miljøtilladelse og de gældende regler på området overholdes.

2.2 Ansøgning om tilladelse og eksisterende produktion

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. nr. 256 af 21. marts 2017 om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. (husdyrbrugloven) med senere ændringer, tilhørende bekendtgørelse nr. 1380 af 30. november 2017 om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug (husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen) med senere ændringer og bekendtgørelse nr. 1076 af 28. august 2018 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. (husdyrgødningsbekendtgørelsen).

Bornholms Regionskommune har den 4. februar 2021 modtaget en ansøgning fra Steen Stender om miljøgodkendelse efter de nye regler for miljøgodkendelse for produktionen på ejendommen Ladegård, Ladegårdsvej 6, 3700 Rønne. Ansøgningen er indgivet i henhold til § 16 a i husdyrbrugloven, og er indsendt gennem det digitale selvbetjeningssystem www.husdyrgodkendelse.dk med ansøgningskema nr. 255071 og scenarieberegningsskema 225097. Den 26. februar 2021 blev ansøgningen visiteret som fuldt oplyst. Kommunen har afgjort sagen på baggrund af version 1 af ansøgningskemaet.

Forhold til eksisterende produktion

På Ladegård er der produktion af slagtesvin i et staldanlæg med et produktionsareal på i alt 2.394 m².

Den eksisterende godkendelse er en §12-miljøgodkendelse fra 2014 med et tillæg fra 2017. I 2014 blev der givet tilladelse til en produktion på 12.700 slagtesvin (30-117 kg) og i 2017 blev der givet tilladelse til en udvidelse af produktionen til i alt 20.360 slagtesvin (30-115 kg) med opførelse af en nye slagtesvinestald og en ny gyllebeholder. Denne udvidelse er endnu ikke realiseret, men ønskes fortsat mulig.

Der forekommer ingen godkendelsespligtige biaktiviteter på ejendommen.

Vurdering af samdrift med andre husdyrbrug

Ansøger ejer og driver udover Ladegård ejendommen St. Dammegård (Splitgårdsvej 35, 3782 Klemensker), hvor der ligeledes er produktion af slagtesvin.

Ladegård drives selvstændigt i forhold til den anden ejendom, idet produktionen på begge ejendomme er baseret på indkøbte smågrise. St. Dammegård er placeret ca. 3,8 km fra Ladegård. Ladegård er således ikke er teknisk, forurenings- eller driftsmæssigt forbundet med andre husdyrbrug.

Ansøger har indsendt oplysninger om, at Ladegård ikke er teknisk, forurenings- eller driftsmæssigt forbundet med andre husdyrbrug, idet ansøger ikke ejer andre ejendomme med husdyr eller har samdrift med andre husdyrbrug.

Det er derfor Bornholms Regionskommunes vurdering, at Ladegård vil kunne drives uafhængigt af det andre. Denne tilladelse omfatter derfor alene husdyrbruget på Ladegård.

2.3 Vilkår for driften

Tilladelsen meddeles på nedenstående vilkår, som der henvises til i de relevante afsnit under "kommunens vurdering" i miljøredegørelsen. Vilkårene er krav, som stilles pga. husdyrbrugets art eller beliggenhed.

Husdyrbruget skal altid leve op til de generelle regler for husdyrbrug og håndtering af husdyrgødning fastsat i love og bekendtgørelser, også selv om disse regler måtte være skærpende i forhold til denne godkendelse.

For at sikre at tilladelsens vilkår efterleves, stiller Bornholms Regionskommune vilkår om, at virksomhedens ansatte skal være bekendt med vilkårene.

Tilladelsen indeholder desuden vilkår, som skal sikre, at Bornholms Regionskommune holdes informeret om ændringer i ejerforhold eller hvem, der er driftsansvarlig for husdyrbruget. Da kommunen skal vurdere om eventuelle planer om ændringer på husdyrbruget udløser krav om tillæg til tilladelsen, stilles desuden vilkår om anmeldelse før igangsætning.

2.3.1 Indretning og drift

---

1. Virksomheden skal placeres, indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der fremgår af den miljøtekniske beskrivelse, og med de ændringer, der fremgår af tilladelsens vilkår.
2. De vilkår, der vedrører driften, skal være kendt af de ansatte, der er beskæftiget med den pågældende del af driften.
3. På tilsynsmyndighedens forlangende skal virksomheden dokumentere overholdelse af denne tilladelsens vilkår.

2.3.2 Information om ændringer

- Ændringer i ejerforhold eller hvem, der er ansvarlig for driften, skal meddeles til tilsynsmyndigheden (Bornholms Regionskommune, Center for Natur, Miljø og Fritid) senest 1 måned efter, at ændringen er sket.
- Drifts-, indretnings- eller bygningsmæssige ændringer, der er relevante i forhold til tilladelsen, skal anmeldes til tilsynsmyndigheden inden gennemførelsen. Tilsynsmyndigheden vurderer om de aktuelle planer for ændring/udvidelse kan ske inden for rammerne af denne tilladelse.

2.3.3 Produktionsarealets størrelse i m², staldtyper/-systemer, dyretyper

- Husdyrbrugets stalde og produktionsarealer skal indrettes i overensstemmelse med oplysningerne i nedenstående tabel:

Stald	Dyretype	Staldsystem	Produktionsareal (m ²)
Stald 1	Slagtesvin	Delvist spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.049
Stald 2	Slagtesvin	Delvist spaltegulv, 25-49 % fast gulv	1.294
Buffer 1	Slagtesvin	Delvist spaltegulv, 50-75 % fast gulv	51
Stald 3 (endnu ikke realiseret)	Slagtesvin	Delvist spaltegulv, 25-49 % fast gulv	1.294
Buffer 2 (endnu ikke realiseret)	Slagtesvin	Delvist spaltegulv, 25-49 % fast gulv	175

2.3.4 Opbevaringsanlæg til husdyrgødning (gødningstyper, og m² overfladeareal)

- Gødningstype, miljøteknologi og overfladeareal skal være i overensstemmelse med oplysningerne i nedenstående tabel:

Beholder	Gødningstype	Miljøteknologi	Overfladeareal (m ²)
Gyllebeholder 1	Flydende	Ingen (forsuret gylle)	512
Fortank	Flydende	Overdækning	50
Gyllebeholder 2 (endnu ikke realiseret)	Flydende	Ingen (forsuret gylle)	600

-

2.3.5 Håndtering af husdyrgødning

- Der skal altid være en opbevaringskapacitet for fast og flydende husdyrgødning på mindst 9 måneder til rådighed for husdyrbruget.
- Egenkontrol. Der skal føres en logbog, hvori følgende registreres: internt regnskab fra driften, som dokumenterer flytning/udbringning af gylle, skal opbevares sammen med logbogen på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

2.3.6 Ammoniakreducerende virkemidler (optaget på MST's teknologiliste)

Gylleforsuringsanlæg

11. Den nye slagtesvinestald (3) skal tilsluttes det eksisterende anlæg til forsuring af gylle fra de to eksisterende staldafsnit (1 og 2).
12. Svovlsyretanken skal være udstyret med et indbygget opsamlingskar. Svovlsyretanken skal være placeret på en plads med støbt bund og være sikret mod påkørsel. Procestanken skal være forsynet med låg.
13. Der må kun anvendes svovlsyre til gylleforsuringen. Indkøb og forbrug af syre skal dokumenteres.
14. Før svovlsyrebehandling må den gennemsnitlige pH-værdi i gyllen på månedsbasis maksimalt være 6,0. Alle målte pH-værdier før svovlsyrebehandling skal dog være mindre end 6,5.
15. Svovlsyrebehandlingsanlægget skal indstilles til at behandle gyllen til pH-værdi 5,5.
16. Svovlsyrebehandlet gylle må ikke opbevares sammen med ubehandlet gylle.
17. Svovlsyrebehandlingsanlægget skal vedligeholdes i overensstemmelse med producentens vejledning. Producentens vejledning skal opbevares på husdyrbruget.

Egenkontrol

18. Gyllens pH-værdi skal registreres elektronisk før og efter hver svovlsyrebehandling. Der skal endvidere føres en elektronisk statistik, der som minimum indeholder oplysninger om de gennemsnitlige pH-værdier i gyllen på månedsbasis før svovlsyrebehandling.
19. Der skal indgås en skriftlig aftale med producenten om serviceeftersyn af forsuringsanlægget, herunder kalibrering af pH-målere. Svovlsyrebehandlingsanlægget skal kontrolleres af producenten mindst hver fjerde måned. Serviceaftale med producenten skal opbevares på husdyrbruget.
20. Tilsynsmyndigheden skal underrettes i følgende situationer:
  - Hvis den gennemsnitlige pH-værdi i gyllen på månedsbasis er større end 6,0 før svovlsyrebehandling
  - Hvis der måles pH-værdier før svovlsyrebehandling, som er større end 6,5 i en sammenhængende periode på mere end 2 uger.
  - Hvis svovlsyrebehandlingsanlægget er ude af drift i en periode på mere end 2 uger.
21. Data for pH-målinger, dokumentation for kalibrering af pH-måler samt kontrolrapporter skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

2.3.7 Affald

---

22. Arealerne omkring bygningerne og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald.
23. Affald skal opbevares og bortskaffes efter Bornholms Affaldsbehandlings affaldsregulativer.
24. Der skal til enhver tid foreligge dokumentation for, at affald bortskaffes miljømæssigt forsvarligt.

2.3.8 Oplag af olie

---

25. Olie skal opbevares på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for forurening.
26. Beholdere til opbevaring af olieprodukter skal stå på et for olie vanskeligt gennemtrængeligt underlag og som minimum være overdækket med et halvtæg.

27. Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
28. Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således, at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

2.3.9 Lugt - vilkår

---

29. Der skal til stadighed opretholdes en god staldhygiejne. Bygninger, anlæg og omgivelser skal renholdes således at lugtgener begrænses mest muligt for de omkringboende.
30. Driften må ikke give anledning til væsentlige lugtgener uden for ejendommens areal. Hvis der efter kommunens vurdering opstår lugtgener, der vurderes at være væsentligt større, end der kan forventes ifølge grundlaget for tilladelsen, kan kommunen meddele påbud om, at der skal gennemføres lugtreducerende tiltag.

2.3.10 Støj

---

31. Virksomhedens bidrag til støjbelastningen i omgivelserne, dvs. al støj fra landbrugsdrift på ejendommens bygningsparcel, må ikke overstige følgende værdier målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer:

Ugedag	Tidspunkt	Støjniveau, dB(A)	Referencetid
Mandag-fredag	Kl. 07.00-18.00	55	8 timer
Lørdag	Kl. 07.00-14.00	55	7 timer
	Kl. 14.00-18.00	45	4 timer
Søn- og helligdage	Kl. 07.00-18.00	45	8 timer
Alle dage	Kl. 18.00-22.00	45	1 time
	Kl. 22.00-07.00	40	½ time
Spidsværdi	Kl. 22.00-07.00	55	

2.3.11 Støv

---

32. Driften må ikke medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens eget areal.

2.3.12 Lys

---

33. Driften må ikke medføre væsentlige lysgener for omkringboende.

2.3.13 Skadedyr

---

34. Der skal foretages effektiv fluebekæmpelse på ejendommen som minimum i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Århus Universitet, Institut for Agroøkologi, der vedligeholder Skadedyrs-guiden (www.dpil.dk).
35. Ved eventuelle fluegener hos naboer skal bekæmpelse foretages på tilsynsmyndighedens forlangende og efter en forudgående godkendt plan.
36. Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.). Stalde, lagre og andre anlæg skal holdes i forsvarlig rottesikret stand og rimelig orden for at forhindre gode leveduligheder for rotter. Bekæmpelse af rotter skal ske i henhold til aftale med autoriseret rottebekæmper.

2.3.14 Uheld og risici

---

37. Ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, er der pligt til øjeblikkeligt at anmelde dette til: 112 eller Bornholms Politi, tlf.: 5690 1448.
38. Der skal foreligge en beredskabsplan for Ladegård, som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, som kan have konsekvenser for det eksterne miljø. Beredskabsplanen skal være tilgængelig for medarbejderne på husdyrbruget og skal opdateres, så oplysningerne i den altid er relevante og retvisende.
39. Ved driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med håndtering af husdyrgødning, som indebærer fare for forurening, skal forskrifterne i beredskabsplanen følges. Den driftsansvarlige har pligt til at afværge følgerne af uheld bedst muligt.

2.3.15 Miljøledelse

---

40. Der skal indføres miljøledelse på ejendommen efter miljøstyrelsens vejledning "Miljøledelse for husdyrbrug".

2.3.16 Ophør

---

41. Ved driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med håndtering af husdyrgødning, som indebærer fare forurening, skal forskrifterne i beredskabsplanen følges. Den driftsansvarlige har pligt til at afværge følgerne af uheld bedst muligt.

2.4 Gyldighed – udnyttelse og bortfald

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 6 år fra denne afgørelses meddelelse (dvs. den 5. januar 2028), jf. § 59 a i husdyrbrugloven. Hvis en del af tilladelsen ikke er udnyttet, bortfalder tilladelsen for denne del. Da denne tilladelse omfatter byggeri, anses den for udnyttet, når byggeriet er afsluttet inden fristens udløb.

Hvis den udnyttede tilladelse efterfølgende ikke har været helt eller delvist udnyttet i 3 på hinanden følgende år, bortfalder den del af tilladelsen, der ikke har været udnyttet i de seneste tre år. Udnyttelse anses her for at foreligge, når mindst 25 pct. af det tilladte produktionsareal udnyttes driftsmæssigt. Med driftsmæssig udnyttelse forstås, at der på det pågældende produktionsareal mindst produceres 50 % af det mulige inden for rammerne af dyrevelfærdskrav eller andre relevante krav.

Hvis tilladelsens vilkår ikke efterleves, eller de øvrige forudsætninger for tilladelsen ikke er opfyldt, kan dette medføre, at hele eller dele af tilladelsen bortfalder.

2.5 Retsbeskyttelse og revurdering

Med denne tilladelse følger 8 års retsbeskyttelse, jf. § 40, stk. 1 i husdyrbrugloven. Dato for retsbeskyttelsens udløb er den 5. januar 2030.

Tilladelser efter § 16 a skal ikke revurderes. Dog kan tilsynsmyndigheden i henhold til gældende husdyrbruglovs § 39 meddele påbud om, at der skal gennemføres bestemte foranstaltninger, hvis husdyrbruget medfører uhygiejniske forhold eller væsentlig forurening eller nedlægge forbud mod fortsat drift, hvis forureningen ikke kan nedbringes. Påbud eller forbud efter § 39 må dog ikke meddeles, før der er forløbet 8 år efter meddelelsen af tilladelsen.

2.6 Offentlighed

Naboorientering og partshøring

Bornholms Regionskommune har i henhold til offentlighedsproceduren i husdyrbruglovens § 55 den 21. juni 2021 foretaget en annoncering vedrørende modtagelse af ansøgning om §16a miljøgodkendelse til Ladegård. Ansøgningen er fremlagt i offentlighøring i perioden 21. juni til 12. juli 2021 ved annoncering på www.brk.dk.

Som følge af denne annoncering modtog regionskommunen ingen skriftlige henvendelser.

Udkast til afgørelse om § 16 a miljøgodkendelse til Ladegård blev desuden sendt i partshøring til ansøger og dennes konsulent samt til ejere og lejere af boliger, der ligger inden for konsekvenszonen for lugt beregnet i www.husdyrgodkendelse.dk til 1107 meter fra et vægтет lugtcentrum for staldene. Desuden er udkastet sendt til ansøger og dennes konsulent, da de berøres af de ansøgte ændringer på husdyrbruget.

Der blev givet en frist på 6 uger fra 4. november 2021 frem til og med den 16. december 2021 til at kommentere udkastet. Kommunen modtog 2 skriftlige bemærkninger, hvoraf det fremgik at projektet var ok.

Offentliggørelse

Tilladelsen er den 5. januar 2022 offentliggjort på Bornholms Regionskommunes hjemmeside www.brk.dk/Indflydelse-Politik/Hoeringer

2.7 Klagevejledning

Bornholms Regionskommunes afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet af afgørelsens adressat og enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald samt Styrelsen for Patientsikkerhed. Endvidere kan en række lokale og landsdækkende foreninger og organisationer klage over visse afgørelser.

Klagefristen udløber den 2. februar 2022, dvs. 4 uger fra den 5. januar 2022, hvor afgørelsen er annonceret på regionskommunens hjemmeside.

Hvis du ønsker at klage over afgørelsen, skal du sende klagen via klageportalen for Nævnenes Hus, inden klagefristen udløber. Yderligere klagevejledning og links til klageportalen findes på hjemmesiden for Nævnenes Hus <https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet>. Disse links fører dig til klageportalen, som du logger på med NemID. Du kan også tilgå klageportalen fra www.borger.dk eller www.virk.dk. Klagen skrives direkte i klageportalen, og det er muligt at vedhæfte dokumenter til klagen. Klagen sendes gennem klageportalen til Bornholms Regionskommune, som videresender den til Miljø- og Fødevareklagenævnet med den påklagede afgørelse og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse. Du får besked om videresendelsen.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Bornholms Regionskommune via klageportalen. Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om klageportalen, med mindre du er blevet fritaget for brug af klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Bornholms Regionskommune. Kommunen videresender din anmodning til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som afgør, om du kan fritages.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den klageberettigede indbetaler et gebyr på 900 kr. (private) og 1.800 kr. (virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder) til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Betaling af klagegebyr sker online i forbindelse med indgivelse af klagen via klageportalen. Hvis gebyret ikke indbetales inden udløbet af klagefristen, afvises klagen.

Klagegebyret tilbagebetales, hvis:

- Klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves
- Klager får helt eller delvist medhold i klagen

- Klagen bliver afvist, fordi klagefristen er overskredet
- Klager ikke er klageberettiget
- Klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevarerklagenævnets kompetence

En eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal anlægges inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen.

3 BELIGGENHED OG LANDSKABELIGE FORHOLD

I dette kapitel beskrives og vurderes det ansøgte set i forhold til afstandskrav til naboer, vandforsyning, vandløb og søer, offentlig vej m.v. samt husdyrbrugets beliggenhed i forhold til bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger, beskyttet natur m.v. Desuden beskrives og vurderes husdyrbrugets placering i forhold til de landskabelige værdier.

3.1 Bygninger og faste afstandskrav

Beskrivelse

Ladegård ligger for enden af Ladegårdsvej, som er hovedadgangsvejen fra Brogårdsvej. Der er endvidere adgang til ejendommen fra øst via en markvej fra Søsende/Klemensker og fra vest via en markvej fra Tornbyvej. Adgangen til maskinhallen samt til stalde og gyllebeholdere sker via to privatveje til arbejdskørsel.

Figur 1. Indkørslen til ladegård (Foto BRK)

Bygningsanlægget på ejendommen består af stuehus, lagerbygninger, værksted, maskinhal, kornsiloe, staldbygninger samt gyllebeholder og fortank.

Der foretages ingen udvendige eller indvendige ændringer af de eksisterende stalde.

Staldbygningerne er bygget i betonelementer i farven 'hvid marmor' og med gråt eternittag. Taghældningen på de ældre bygninger er ca. 45 grader. Taghældningen på de to svinestalde samt maskinhuset og bygningen til kornopbevaring er ca. 20 grader. Fortanken og de to gyllebeholdere er opført/opføres i betonelementer. De to gastætte siloe er opført i stålplader.

Den nye stald 3 opføres i betonelementer i farven 'hvidmarmor' og med gråt tag. Bygningen får samme højde og taghældning som den eksisterende stald 2. Den nye gyllebeholder opføres i betonelementer og får en diameter på 27,6 m og kapacitet til 3.000 m³.

Figur 2. Eksisterende og ansøgte bygningsanlæg Ladegård

Ladegård er beliggende i landzone i et særligt værdifuldt landbrugsområde. Der er ca. 1,0 km til nærmeste nuværende eller fremtidige byzone, som er Klemensker. Til nærmeste nabobeboelse på Brogårdsvej 39 er der ca. 670 m. Til den afgrænsede byzone syd for Klemensker er der ca. 992 m.

Husdyrbruget ligger desuden ikke i et område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign. Nærmeste vedtagne lokalplan i landzone ved Frostegård ca. 1,0 km mod syd.

Grænsen for Natura 2000-området "Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne" ligger ca. 6,1 km sydøst for Ladegård. Inden for området findes ammoniakfølsomme naturtyper, der er omfattet af udpegningsgrundlaget for området og er kortlagt, samt § 3 beskyttede heder og overdrev. Disse naturtyper er omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 7, stk. 1, nr. 1.

Nærmeste ammoniakfølsomme naturområde beliggende uden for internationale naturbeskyttelsesområder, defineret som heder over 10 ha og overdrev større end 2,5 ha, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3 og dermed omfattet af § 7, stk. 1, nr. 2, er et overdrev beliggende ca. 4,5 km sydøst for ejendommen.

Opmålingerne, som fremgår af nedenstående, er foretaget til nærmeste staldafsnit. Tilsvarende er afstande til kategori 1- og kategori 2-natur opmålt.

Tabel 1. Afstande og afstandskrav iht. husdyrbruglovens § 6 og § 7

Målepunkt	Afstand fra nærmeste staldbygning	Afstandskrav (jf. § 6 og § 7 i husdyrbrugloven)
Eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde (Klemensker)	Ca. 997 m	50 m
Område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandt bolig- og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål o. lign. (Lokalplan 07-02 Ridecenter Frostegård)	Ca. 1.009 m	50 m
Nabobeboelse (Brogårdsvej 39)	Ca. 670 m	50 m
Ammoniakkfølsomme naturtyper inden for internationale naturbeskyttelsesområder (Kortlagt habitatnatur i Natura 2000-området Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne)	Ca. 6,1 km	10 m
Ammoniakkfølsomme naturtyper uden for internationale naturbeskyttelsesområder (Beskyttet overdrev ved Rømeregårdsvej)	Ca. 4,5 km	10 m

Tabel 2. Afstande og afstandskrav iht. husdyrbruglovens § 8

Målepunkt	Afstand fra nærmeste staldbygning	Afstandskrav (jf. § 8 i husdyrbrugloven)
Ikke almene vandforsyningsanlæg (enkeltindvinder)	Ca. 478 m	25 m
Almene vandforsyningsanlæg (vandværk/boring)	Ca. 674 m	50 m
Vandløb og dræn	105 m til vandløb	15 m (100 m*)
Søer > 100 m ²	8 m	15 m (100 m*)
Offentlig vej og privat fællesvej	669 m (105 m fællesprivatvej)	15 m
Levnedsmiddelvirksomhed	>500 m	25 m
Beboelse på ejendommen	86 m	15 m
Naboskel	245 m	30 m

* Afstandskrav fra gødningsopbevaringsanlæg til flydende husdyrgødning til åbne vandløb og til søer større end 100 m².

Den nye stald og gyllebeholder over alle afstandskrav.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Bornholms Regionskommune konstaterer, at staldene overholder de krævede mindsteafstande til nabobeboelser og beboelsesområder, ammoniakfølsom natur, vandforsyningsanlæg, vandløb og søer, veje, levnedsmiddelvirksomhed, beboelse på ejendommen og naboskel.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. afstandskrav.

3.2 Bygge- og beskyttelseslinjer og placering i landskabet

Beskrivelse

Området omkring Ladegård er i Bornholms Regionskommunes Kommuneplan 2013 udpeget som særligt værdifuldt landbrugsområde. Hovedhensynet i disse områder er at sikre dyrkningsmuligheder, landbrugets investeringer i produktionsapparatet og mulighederne for en rationel landbrugsdrift. Dog må miljø, natur, kulturhistoriske interesser og de mange mindre levesteder for dyre- og planteliv ikke forringes af landbrugsdriften.

Ladegård ligger uden for arealer, som i kommuneplan 2013 er udpeget som særligt naturområde, interesseområde for natur, landskab og økologiske forbindelser, kulturmiljøområde, geologisk interesseområde eller til formål knyttet til rekreation og fritid.

Nærmeste beskyttede naturareal er en sø placeret umiddelbart vest for staldene. Der er registreret i alt 19 mindre vandhuller og søer indenfor 1.000 m af Ladegård. En skov udpeget som ammoniakfølsom med gammel skovjordbund er placeret ca. 482 m mod vest og en eng er placeret ca. 623 m mod nord. Herudover er der ikke placeret andre naturområder indenfor 1.000 m af Ladegård.

Der er udpeget tre lavbundsområder indenfor 1.000 m af Ladegård. Det nærmeste er placeret ca. 56 m øst for staldanlægget.

Anlægget er placeret uden for alle øvrige byggelinjer og andre relevante udpegninger som angivet i nedenstående Tabel 3 Afstande i forhold til beskyttelseslinjer og andre relevante udpegninger.

Tabel 3 Afstande i forhold til beskyttelseslinjer og andre relevante udpegninger.

Nærmeste...	Afstand fra nærmeste staldbygning	Berøres Ladegård?
Skovbyggelinje (300 m)	Ca. 1.120 m	Nej
Fortidsmindebeskyttelseslinje (100 m)	Ca. 800 m	Nej
Strandbeskyttelseslinje (300 m)	Ca. 4,6 km	Nej
Sø- og åbeskyttelseslinje (150 m)	Ca. 5,6 km	Nej
Kirkebyggelinje	Ca. 1,1 km	Nej
Vejbyggelinje	Ca. 650 m	Nej
Internationale beskyttelsesområder – Natura 2000	Ca. 6,1 km	Nej
Beskyttede naturområder (§ 3-områder)	8 m	Nej
Lavbundsområder	56 m	Nej
Fredede områder	Ca. 1.122 m	Nej
Beskyttede sten- og jorddiger (som er registreret)	2 m	Nej

Bygningernes udtryk i landskabet

Ladegård ligger sydvest for Klemensker. Ejendommen er placeret ret synligt i landskabet på et højdedrag 100 m over havet. Set fra Mæby (syd) fremtræder Ladegård som et tilbagetrukket, men højt og flot beliggende anlæg. Terrænet falder fra Ladegård mod Mæby og Muleby Å.

Figur 4. Ladegård set fra sydvest (Foto BRK)

Figur 5. Ladegård set fra syd (Foto BRK).

Figur 6. Ladegård set fra vest fra Bregneshavevej - slagtesvinestalden fra 2008 til venstre i Billedet. (Foto 2008).

Landskabeligt er ejendommen beliggende i et landbrugslandskab med en kombination af dyrkede marker, levende hegn og langstrakte skovområder i forbindelse med vandløb i bunden af sprækkedalene. I området findes der flere andre større ejendomme med svineproduktion.

Bygningerne på Ladegård ligger i tilknytning til hinanden. De nyeste driftsbygninger ligger i forlængelse af hinanden nordøst for stuehuset og det ældre bygningssæt.

For at sløre den nye staldbygning og gyllebeholderen etableres en afskærmende beplantning i form af et træ-rækket levende hegn vest og nord for byggerierne - se figur 4 på næste side. Beplantningen vil medvirke til, at anlægget indpasses bedre i landskabet og ikke vil dominere udsigten fra bl.a. naboejendommen mod nord. Til hegnet vælges arter af buske og træer, som er naturligt hjemmehørende i området.

Figur 7. Planlagt forløb af beplantning vest og nord for driftsbygningerne, som er en forudsætning for udvidelsen.

Kommunens bemærkninger og vurdering

De planlagte byggerier på Ladegård ligger indhold til Kommuneplan 2020 uden for bygge- og beskyttelseslinjer. Der er således ikke behov for at meddele dispensationer i forhold til byggelinjer. Som det fremgår berøres ingen af de beskyttede eller fredede naturområder i nærheden af Ladegård af de planlagte byggerier.

Ansøger har beskrevet, at den nye staldbygning opføres i forlængelse af det eksisterende staldkompleks, og at den nye gyllebeholder opføres ca. 10 m øst for den nye stald. Ansøger har ligeledes redegjort for, at bygningerne tilpasses ejendommens eksisterende bygninger med hensyn til dimensioner, farve- og materialevalg, og at byggerierne er nødvendige for ejendommens drift.

Bornholms Regionskommune vurderer, at der er tale om erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri beliggende i tilknytning til ejendommens eksisterende bygninger, og at ejendommen fortsat vil fremtræde som en samlet enhed i landskabet, idet de nye bygninger får samme udtryk som de eksisterende. Det er kommunens vurde-

ring, at oplevelsen af landskabet ikke vil ændres væsentligt i forhold til de nuværende forhold ved placeringen af den nye staldsektion til slagtesvin og den nye gyllebeholder som beskrevet.

Da bygningerne placeres bag ved det eksisterende bygningsæt og skærmet af skoven mod øst og af et nyt levende hegn mod vest og nord, vurderer Bornholms Regionskommune, at nybyggerierne ikke vil være til gene for forbipasserende og naboer.

Udvidelsen af bygningsmassen/-anlægget vurderes ikke at være i strid med hensynet til de landskabelige, kulturhistoriske, naturmæssige, geologiske eller rekreative interesser i området eller at være en trussel for områdets naturlokaliteter eller fortidsminder, idet der ved udformningen og placeringen af de nye bygninger er taget de fornødne hensyn.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. placering i landskabet.

4 HUSDYRPRODUKTION

I dette kapitel beskrives og vurderes husdyrholdets sammensætning, staldindretning samt produktion og håndtering af husdyrgødning.

4.1 Husdyrhold og staldanlæg

Beskrivelse

Staldanlægget på Ladegård anvendes til produktion af slagtesvin. Staldene er opdelt i sektioner og indrettet med 50-75% fast gulv eller 25-49% fast gulv. Der foretages ingen ændringer af eksisterende stalde. Den nye stald 3 og bufferstald 2 indrettes med 25-49% fast gulv.

Anlægstegning for ansøgt drift med detaljer kan ses på bilag 2

Figur 8. Anlægget på Ladegård

Produktionsarealet er beregnet som det totale areal fratrukket arealer, hvor dyrene ikke kan opholde sig og afsætte gødning, som fx gange. Udleveringsrum, drivgange og udleveringsramper, hvor dyrene kun opholder sig kortvarigt, indgår heller ikke i produktionsarealet.

Beregningen af produktionsarealerne fremgår af bilag 1 og 2.

Tabel 4. Staldtyper, dyrehold, miljøteknologi og produktionsareal i ansøgt drift.

Staldafsnit	Staldtype	Dyretype	Miljøteknologi (NH ₃ -N effekt)	Staldstørrelse* (m ²)	Produktionsareal (m ²)	Produktionsareal andel
Stald 1	50-75 % fast gulv	Slagtesvin	Gylleforsuring 64%, 8.760 timer	1.280	1.125	88%
Stald 2	25-49 % fast gulv	Slagtesvin	Gylleforsuring 64%, 8.760 timer	1.570	1.404	89%
Buffer 1	50-75 % fast gulv	Slagtesvin	Gylleforsuring 64%, 8.760 timer	57	51	89%
Stald 3	25-49 % fast gulv	Slagtesvin	Gylleforsuring 64%, 8.760 timer	1.570	1.404	89%
Buffer 2	25-49 % fast gulv	Slagtesvin	Gylleforsuring 64%, 8.760 timer	204	175	86%
I alt				4.681	3.863	

Tabel 5. Staldtyper, miljøteknologi, dyrehold og produktionsareal i nudrift og 8 års drift.

Staldafsnit	8 års drift			Tilladt nudrift		
	Staldafsnit, staldtype og dyretype	Staldstørrelse* (m ²)	Produktionsareal (m ²)	Staldafsnit, staldtype og dyretype	Staldstørrelse* (m ²)	Produktionsareal (m ²)
Stald 1	Slagtesvin, 50-75% fast gulv	1.280	1.125	Slagtesvin, 50-75% fast gulv	1.280	1.125
Stald 2	Slagtesvin, 25-49% fast gulv	1.570	1.404	Slagtesvin, 25-49% fast gulv	1.570	1.404
Buffer	Slagtesvin, 50-75% fast gulv	57	51	Slagtesvin, 50-75% fast gulv	57	51
	I alt	2.907	2.580		2.907	2.580

*Tal for staldstørrelse er angivet som indsendt i bilag til ansøgning. Disse afviger fra tal i den elektroniske ansøgning, men tallene i bilaget anses for mere præcise. Tallene for produktionsareal, som er det betydende i ansøgningen, er ens i bilaget og i den elektroniske ansøgning.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at ansøger på tilfredsstillende vis har redegjort for produktionsarealet, og at produktionsareal samt dyretype angivet for eksisterende stalde er i overensstemmelse med lovlig nudrift.

Der gøres opmærksom på, at på arealer, hvor der kortvarigt er dyr, men som ikke medregnes som produktionsareal, skal der i henhold til husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen foretages effektiv rengøring efter endt ophold. Dette gælder på Ladegård udleveringsområde/rampe og drivgange. Rengøring skal foretages senest

12 timer efter, at dyrene har forladt arealet (hvis dyrene dagligt har adgang på arealet, skal rengøring dog ske senest efter 4 timer).

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. produktionsareal, staldtype og dyretype samt gyllefor-
suringsanlæg.

4.2 Produktion og håndtering af husdyrgødning

Beskrivelse

På Ladegård er der to gyllebeholdere med kapacitet til 200 og 2.700 m³. Herudover er der en gyllebeholder med kapacitet til 3.000 m³ placeret Aabyvej 5, 3700 Rønne til rådighed for produktionen. Ved en udvidelse opføres en ny beholder på 3.000 m³. Beholderne holdes dækket med naturligt flydelag. Der føres løbende kontrol (og logbog) med flydelaget i henhold til lovgivningen. Beholderne er tilmeldt beholderkontrol. Der føres journal over spredning af gødning på markerne i form af mark- og gødningsplan.

Tabel 6. Data om gyllebeholdere til rådighed for produktionen på Ladegård

Lager	Kapacitet (m ³)	Overfladeareal (m ²)	Overdækning
Gyllebeholder 1	2.700	512	Naturligt flydelag
Fortank	200	50	Betonlåg
Gyllebeholder Aabyvej 5, 3700 Rønne	3.000		Naturligt flydelag
Gyllebeholder 2	3.000	600	Naturligt flydelag
I alt	8.900	1.162	

Udover Ladegård omfatter bedriften også St. Dammegård. Opbevaringskapaciteten på denne ejendom svarer til produktionen.

Den samlede gødningsproduktion fra produktionen på Ladegård ligger på ca. 7.850 tons inkl. regnvand og vaskevand i henhold til normal ved den aktuelle drift. Den eksisterende opbevaringskapacitet på 5.900 m³ svarer til 9 måneders opbevaring.

Ved en udvidelse forventes gødningsproduktion øget til ca. 11.850 m³. Med den nye gyllebeholder vil den samlede opbevaringskapacitet blive på 8.900 m³ svarende til 9 måneders opbevaring. Kravet i husdyrgødningsbekendtgørelsen om min. 9 måneders opbevaring kan således lige opfyldes.

Øges gødningsproduktionen mere end forventet vil der blive indgået aftale om afsætning af gylle. Gødningsproduktionen opgøres årligt i forbindelse med udarbejdelse af gødningsregnskabet.

BAT husdyrgødning

Ved opbevaring af forsuret gylle regnes med en reduktion i ammoniaktabet under lagring på 50% sammenlignet med ubehandlet gylle opbevaret med naturligt etableret flydelag.

- Tankene tømmes ca. en gang årligt for inspektion og vedligeholdelse
- Gyllen omrøres kun forud for udkørsel/afhentning af gylle
- Der føres logbog over flydelaget på gyllen, så der er fokus på at flydelaget lever op til kravene
- Tankene er tilmeldt de lovpligtige regelmæssige eftersyn.
- Husdyrgødning udbringes i henhold til Husdyrgødningsbekendtgørelsen

BAT ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF) er, at gyllebeholderne er en fast tank, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger, og at tanken tømmes ca. 1 gang årligt for inspektion og evt. reparationer. Hertil kommer at omrøring minimeres samt at flydelag lag sikres/ etablering af teltoverdækning. BAT omfatter endvidere sikring af tilstrækkelig opbevaringskapacitet og udbringning i henhold til Husdyrgødningsbekendtgørelsen. De valgte tiltag på ejendommen opfylder derfor BAT for opbevaring og udbringning af husdyrgødning.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Der er tilstrækkelig med kapacitet til opbevaring af og den nye gylletank på Ladegård vil sikre, at den samlede kapacitet på bedriften er opfyldt.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. produktion og håndtering af husdyrgødning.

5 RESSOURCEFORBRUG

I dette kapitel beskrives og vurderes det nuværende og forventede årsforbrug samt håndteringen af ressourcerne foder, vand, energi m.m. Tiltag til fremme af ressourceudnyttelsen er desuden behandlet.

5.1 Foder og foderopbevaring

Beskrivelse

Der sker ingen ændringer i ansøgt drift.

Foder opbevares i foderrum og kornsiloer.

Det årlige foderforbrug er med den nuværende drift på ca. 8.000 tons incl. valle. Ved en udvidelse øges forbruget til ca. 13.000 tons inkl. valle. Foderet udfodres som vådfoder.

Foderplaner/foderstrategi revideres årligt eller efter behov for at sikre at den mest optimale fodring. Foderforbruget registreres løbende og opgøres 4 gange årligt i forbindelse med udarbejdelse af effektivitetskontrol. Foderets indhold af råprotein og fosfor følger de gældende normer.

BAT

Med den nye husdyrbruglov indføres stipladsmodellen. I stipladsmodellen inddrages den nyeste faglige viden om ammoniakfordampning (emission) fra gødningsoverfladerne, da ammoniakemissionen i højere grad afhænger af produktionsarealets størrelse end af det årligt producerede antal dyr. Dermed er ammoniakemissionen fra en stald relativt konstant uanset produktivtetsudsving. Stipladsmodellen anvendes både i forhold til fast og flydende gødning, og også lugtemissionerne fastsættes med udgangspunkt i overfladearealerne. Der indgår tillige en model for emissioner fra gødningslagre baseret på beholderens overfladeareal.

Emissionsfaktorer, der tidligere blev beregnet med udgangspunkt i antallet af dyr og dyrenes vægt eller ydelse, bliver i stipladsmodellen i stedet for fastsat som en emission pr. m² produktionsareal pr. år for forskellige staldtyper, dyretyper og evt. miljøteknologi samt for overfladeareal og gødningstype for opbevaringsanlæg til husdyrgødning. Dermed er den fodringsmæssige styring allerede indarbejdet i husdyrbrugloven, hvorfor dette ikke vil blive gennemgået yderligere.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at foderhåndtering som beskrevet ikke vil give anledning til en væsentlig miljøpåvirkning.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. foder og foderopbevaring.

5.2 Vand

Beskrivelse

Ejendommen har offentlig vandforsyning.

Hovedparten af vandforbruget går til drikkevand til dyrene, mens den resterende del går til vask af staldanlæg og til overbrusning. Vandforbruget opgøres en gang årligt.

Det årlige vandforbrug ligger ved den nuværende drift på ca. 3.750 m³. Ved en udvidelse øges forbruget til ca. 5.760 m³.

Vandforbruget ligger under norm, idet der indgår valle i foderet.

Drikkesystemerne i staldene er udviklet, så vandspild undgås eller mindskes. Overbrusning anvendes til køling i varme perioder. Hyppighed og varighed af overbrusningen afpasses løbende til temperaturen. Staldene iblodsættes inden vask foretages med højtryksrensere. Vandforbruget vil følges løbende med henblik på at identificere eventuelle defekter og forebygge spild.

BAT

Ejendommens vandforbrug går primært til drikkevand og her vil en besparelse være i modstrid med dyrevelfærden. BAT ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF) er anvendelse højtryksrensning til vask af stalde, og valg af udstyr, der er tilpasset den aktuelle dyretype, placering af drikkenipler er placeret over trug. De valgte tiltag på ejendommen opfylder derfor BAT for vandforbrug.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at husdyrbruget med de beskrevne tiltag lever op til BAT i forhold til god effektiv vandudnyttelse. Bornholms Regionskommune vurderer, at der ikke vil være en væsentlig påvirkning af omgivelserne ved den beskrevne vandanvendelse.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. vandforbrug på ejendommen.

Energi

Beskrivelse

Der anvendes energi til ventilation, belysning, fordring og pumpning af gylle samt til gylleforsuring og gyllekøling.

Det årlige elforbrug ligger ved den nuværende drift på ca. 190.000 kWh. Ved en udvidelse forventes forbruget øget til ca. 260.000 kWh. Der anvendes olie til varmekanon i forbindelse med udtørring af stalden efter vask. Forbruget ligger på ca. 1.000 l pr. år og forventes øget ved en udvidelse til ca. 1.500 l pr. år. Til markdriften anvendes ca. 43.000 l dieselolie.

Elforbruget opgøres en gang årligt.

Ventilationsanlægget er dimensioneret efter staldenes belægningsgrad og styret automatisk efter temperaturen. Anlægget rengøres og efterses inden indsættelse af et nyt hold grise for at sikre et minimalt energiforbrug og optimal ydelse. Ved strømsvigt eller forhøjede temperaturer i stalden aktiveres nød opluk og der gives en alarm.

Ventilationen er af superlavenergitypen (LPC/EC). Belysningen vil løbende blive udskiftet med LED. Den nye stald får lavenergi ventilation og LED-belysning.

BAT

BAT ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF) er etablering lavenergibelysning, eftersyn og rengøring af ventilatorer og temperatur styring. De valgte tiltag på ejendommen opfylder derfor BAT for elforbrug.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at husdyrbruget med de beskrevne tiltag lever op til BAT i forhold til godt effektivt energiudnyttelse og samtidig udnyttes mest effektivt.

Bornholms Regionskommune vurderer, at der ikke vil være en væsentlig påvirkning af omgivelserne ved den beskrevne energianvendelse.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. energi.

5.3 Diverse hjælpestoffer

Beskrivelse

Der opbevares olieprodukter på Ladegård.

Til olie til udtørring af stald findes en tank på 1.200 l. Tanken er godkendt og placeret på fast bund uden afløb ved gang mellem staldene. Til markdriften er en tank på 5.000 l placeret i lade.

Kemikalier og pesticider opbevares aflåst kemikalierum, som har støbt gulv uden afløb.

Rengørings- og desinfektionsmidler i forbindelse med kontor/forrum.

Veterinærmedicin anvendes efter anvisning fra dyrlæge. Medicin opbevares ved kontor/forrum.

Kommunens bemærkninger og vurdering

For at beskytte jord og grundvand stiller Bornholms Regionskommune vilkår om opbevaring af olieprodukter. Ud fra den beskrevne håndtering og det beskudne forbrug af de nævnte hjælpestoffer vurderer kommunen, at der ved overholdelse af vilkåret og de generelle regler for brug og opbevaring ikke vil være væsentlig risiko for forurening forårsaget af anvendelsen.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. oplag af olieprodukter.

6 RESTSTOFFER

I dette kapitel beskrives og vurderes de forventede reststoffer fra produktionen i form af spildevand og affald.

6.1 Spildevand

Beskrivelse

Der er toilet og bad i mandskabsfaciliteter i forbindelse med værksted. Spildevandet herfra ledes til septiktank.

Staldene er opdelt i mindre sektioner, der vaskes efter hvert hold grise. Rengøringen omfatter ventilationsanlæg etc. Al vand fra rengøring af stalde ledes til gyllebeholder.

Den årlige spildevandsmængde fra produktionen anslås til ca. 400 m³ ved nuværende drift og 600 m³ efter en udvidelse.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Spildevand fra rengøring af stalde og lignende skal ledes til samletank eller gyllesystem og skal anvendes i henhold til reglerne i bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.

Bornholms Regionskommune vurderer, at den beskrevne spildevandshåndtering ikke vil medføre væsentlig miljøpåvirkning.

Bornholms Regionskommune bemærker, at hvis der foretages ændringer i afløbsforholdene for tag- og overfladevand i forbindelse med gennemførelse af byggeprojektet, skal der indhentes accept fra spildevandsmyndigheden.

Bornholms Regionskommune vurderer, at husdyrbruget med de beskrevne tiltag lever op til BAT i forhold til emissioner fra spildevand.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. produktion og håndtering af spildevand.

6.2 Affald

Beskrivelse

Alt affald bortskaffes efter BOFA's affaldsregulativ. Medicinrester samt olie- og kemikalieaffald bortskaffes efter anvisning på etiket/produktblad.

Døde dyr afhentes til destruktion af DAKA Denmark A/S, Buldregårdsvej 2, 3700 Rønne. Dødeligheden ligger på ca. 3%.

Afhentningspladsen er indrettet efter de gældende regler på området. Pladsen er placeret ved grusvejen ca. 290 m nordøst for gården (750 m fra Klemensker by) og er ikke synligt fra offentlig vej.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Det forudsættes, at alle typer affald på ejendommen håndteres efter de til enhver tid gældende regler samt, at bortskaffelsen sker i overensstemmelse med det kommunale affaldsregulativ for erhvervsaffald. I regulativet står bestemmelser om opbevaring og bortskaffelse af diverse typer af affald, herunder olieaffald, medicinrester og kanyler.

Opbevaring og bortskaffelse af døde dyr skal følge reglerne i bekendtgørelsen om opbevaring af døde produktionsdyr.

Dokumentation for bortskaffelse af affald kan foreligge i form af f.eks. kvitteringer og fakturaer fra godkendt vognmand.

Bornholms Regionskommune vurderer, at overholdes vilkårene vedr. affald, vil affaldshåndteringen på Ladegård ikke medføre gener for omkringboende. Den beskrevne affaldsopbevaring, -håndtering og -bortskaffelse vurderes ikke at have væsentlig virkning på omgivelserne.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår om, at bygningernes omgivelser skal holdes fri for affald og om bortskaffelse og dokumentation for aflevering.

7 GENER FRA HUSDYRBRUGET

I dette kapitel beskrives og vurderes de mulige gener som følge af lugt, støj, støv, lys, skadedyr og transporter i husdyrbrugets omgivelser forårsaget af virksomhedens aktiviteter.

7.1 Lugt

Beskrivelse

Lugt fra staldanlægget øges ikke i ansøgt drift, idet der ikke foretages ændringer af staldanlægget.

I ansøgningskemaet er der foretaget beregninger, der viser, at de krævede lugtgeneafstande mellem staldene og til byzone, samlet bebyggelse og nærmeste enkelt boliger overholdes.

Beregninger foretaget i ansøgningskemaet ses i nedenstående tabeller.

Tabel 7a. Resultat af lugtberegning uden udvidelse fra scenarieskema 225097 i husdyrgodkendelse.dk

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand	Korrigeret geneafstand	Vægtet gennemsnits-afstand	Genekriterie overholdt
Brogårdsvej 16 	0	NY	262,8	210,2	733,8	Ja
Brogårdsvej 35 	0	NY	262,8	210,2	737,5	Ja
Brogårdsvej 37 	0	NY	262,8	210,2	731,6	Ja
Brogårdsvej 39 	0	NY	262,8	210,2	728,6	Ja
Brogårdsvej 41 	0	NY	262,8	210,2	729	Ja
Brogårdsvej 43 	0	NY	262,8	262,8	891,1	Ja
Klemensker syd 	0	NY	544,6	544,6	1013,3	Ja
Lokalplan 	0	NY	544,6	490,1	1069	Ja
Klemensker 	0	NY	713,9	713,9	1037,9	Ja

Tabel 7b. Resultat af lugtberegning med udvidelse fra ansøgningskemaet i husdyrgodkendelse.dk

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand	Korrigeret geneafstand	Vægtet gennemsnits- afstand	Genekriterie overholdt
Brogårdsvej 16 	0	NY	394,3	315,4	757,2	Ja
Brogårdsvej 35 	0	NY	394,3	315,4	765,5	Ja
Brogårdsvej 37 	0	NY	394,3	315,4	759,3	Ja
Brogårdsvej 39 	0	NY	394,3	315,4	756,1	Ja
Brogårdsvej 41 	0	NY	394,3	315,4	755,7	Ja
Brogårdsvej 43 	0	NY	394,3	394,3	892,9	Ja
Klemensker syd 	0	NY	763,8	763,8	1010,7	Ja
Lokalplan 	0	NY	763,8	687,4	1097,1	Ja
Klemensker 	0	NY	983,4	983,4	1029,6	Ja

Enkeltbeboelser er ejendomme uden landbrugspligt og som ikke ejes af ansøger. Der er beregnet til de nærmeste enkeltbeboelser fra staldanlægget.

De nærmeste enkeltbeboelser er Brogårdsvej 39 og 41. Lugtgenekravet er opfyldt til enkeltbeboelserne. Afstanden fra lugtcentrum til de nærmeste enkeltbeboelser skal ved en udvidelse være minimum ca. 394 m (315 m korrigeret - der korrigeres for vindretning, hvis staldanlægget er placeret nord for omboende i intervallet 300° til 60°) og den gennemsnitlige afstand er ca. 756 m. Den gennemsnitlige afstand er således længere end minimumsafstanden (geneafstanden) og lugtgenekravet er hermed opfyldt.

Til nærmeste samlede bebyggelse eller lokalplan i landzone skal der være minimum 763 m (687 m korrigeret). Nærmeste afgrænsede byområde er ved Klemensker syd ca. 1.010 m fra lugtcentrum. Nærmeste lokalplan er placeret 1.097 m fra lugtcentrum.

Nærmeste byzone er Klemensker. Afstanden fra lugtcentrum til byzonegrænsen skal være minimum ca. 983 m, og den beregnede afstand fra lugtcentrum er ca. 1.029 m. Lugtgenekravet til byzone og samlet bebyggelse/lokalplan er dermed opfyldt.

Der er ikke placeret andre husdyrbrug indenfor 100 m fra enkeltbeboelserne og 300 m fra byzone og der skal derfor ikke indregnes en kumulativ effekt.

Figur 9. Beliggenhed af de nærmeste enkeltboliger, samlet bebyggelse og byzone.

Kommunens bemærkninger og vurderinger

Geneafstanden måles fra et vægtet lugtcentrum på husdyrbruget (typisk centrum af staldanlægget) og til nærmeste punkt hos naboen eller på zonegrænsen.

Kommunen vurderer på baggrund af ovenstående, at lugt fra staldene ikke vil give væsentlige gener for naboerne.

Kommunen vurderer dog, at hvis der skulle opstå væsentlige lugtgener hos naboer, som ikke kunne forudses på baggrund af lugtgenekriterierne, skal der være mulighed for at løse problemet, og der er stillet vilkår herom.

Kommunen vurderer på baggrund af ovenstående, at lugt fra staldene ikke vil give væsentlige gener for naboerne.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår om at holde god staldhygiejne, og vilkår i tilfælde af væsentlige lugtgener.

Støj og rystelser

Beskrivelse

Vedvarende støj kan forekomme fra ventilationsanlægget og fra foderfremstillingen. Idet der ikke sker ændringer vil støj fra anlægget være uændret i ansøgt drift.

Der er mekanisk ventilation i alle stalde. Ved udskiftning af ventilationen vil de nye ventilationsmotorer være mere støjsvage end ældre motorer. Regelmæssig kontrol, rengøring og vedligeholdelse af ventilatorerne vil mindske unødig støj.

Støj fra foderfremstilling er begrænsede, idet fremstillingen foregår indendørs.

Periodisk støj kan forekomme ved pumpning af gylle samt ved transport til og fra ejendommen.

Transport med køretøjer til og fra ejendommen vil kunne give anledning til kortvarige støjgener. Dette vil være den primære støjkilde for naboer. Støj fra transport forekommer kun få gange dagligt og i korte perioder hovedsageligt inden for normal arbejdstid.

Se yderligere beskrivelse af transport til og fra ejendommen i afsnit om transport.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Bornholms Regionskommune forudsætter, at anlægget på Ladegård overholder Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser. Støjkvilkårene omfatter al støj fra landbrugsdrift på ejendommens bygningsparcel, men ikke støj fra f.eks. markdriften.

Det vurderes, at støj fra ejendommen ikke er eller forventes at blive et problem for de omkringboende. Der vil dog kunne forekomme støj fra transport. Trafikken til og fra Ladegård går primært ad Ladegårdsvej og forekommer primært inden for normal arbejdstid.

Kommunen vurderer, at støj fra ejendommen ikke vil udgøre et væsentligt problem for omkringboende og forbipasserende. Der er ikke foretaget støjberegninger, idet de nærmeste nabobeboelser ligger så langt fra ejendommen, at der ikke vurderes at kunne opstå væsentlige støjgener, når de stillede vilkår overholdes.

Produktionen forventes ikke at give anledning til rystelser, som kan være til gene for omgivelserne.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. støjgrænser og eventuel måling af støjniveauet. Der er ikke stillet vilkår vedr. rystelser.

7.2 Støv

Beskrivelse

Der vil ikke forekomme væsentlige støvgener fra håndtering af foder, idet det foregår i et lukket system. Foderet tildeles som vådfoder og derfor er der ikke støvgener i forbindelse med udfodring.

Der kan forekomme lokale støvgener i forbindelse med tildeling af strøelse i staldene. Støv fra skimmel-svampe modvirkes på Ladegård ved at opbevare strøelsen på fast bund, indendørs og tørt.

Antallet af transporter til og fra ejendommen vil ikke ændres væsentligt i ansøgt drift.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at der ikke vil forekomme væsentlig støvudvikling i forbindelse med produktionen. Egentlig risiko for støvgener i forbindelse med produktionen vurderes kun at forekomme ved kørsel omkring ejendommens bygninger i tørre perioder, og det vurderes således generelt, at støv kun vil give anledning til meget lokal støvudvikling.

Der stilles dog et vilkår om støvgener, så alle aktiviteter på ejendommen herunder transport kan planlægges således, at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. støvgener.

7.3 Lys

Beskrivelse

Der er udendørsbelysning i forbindelse med indgang til forrum og ved udleveringsrummet. Der foretages ingen ændringer i ansøgt drift.

I staldene vil der være lys i op til 8 timer pr. dag. Lyset vil være tændt i forbindelse med tilsyn og fodring samt i det nødvendige tidsrum for at sikre den lovpligtige lysmængde til dyrene i min. 8 timer pr. dag.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at den beskrevne anvendelse af lys i og omkring staldene ikke vil medføre gener for omkringboende eller forbipasserende pga. afstanden. For at sikre, at eventuelle gener for omkringboende begrænses, stilles der dog vilkår vedrørende lysgener.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. lys.

7.4 Fluer og skadedyr

Beskrivelse

Der tilstræbes på ejendommen en god orden, staldhygiejne og gødningshåndtering, så risikoen for gener foranlediget af fluer, rotter og mus forebygges og begrænses.

Generelt vil ejendommen blive renholdt, herunder vil foderspild, gammelt foder og frasorteret foder blive fjernet fra foderkrybber, fodergange, lagre osv. Endvidere vil der blive foretaget rengøring ved højtryksrensning.

Vegetation langs fodmurene på driftsbygningerne fjernes. Huller og rørgennemføringer repareres med net og beton. Døre og porte holdes lukkede. De generelle retningslinjer for bekæmpelse af skadedyr i henhold til statens skadedyrsbekæmpelse følges.

Der gennemføres faste rutiner i forhold til fluebekæmpelse i forhold til god staldhygiejne og ved behov strategisk kemisk bekæmpelse. Det er ikke muligt at anvende rovfluer pga. gylleforsuringen.

Rottegener forebygges ved, at der generelt holdes god orden, så rotterne ikke gives for gode levedmuligheder. Ved forekomst bekæmpes rotter med gift i opsatte rottekasser efter gældende regler.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at der på tilfredsstillende vis er redegjort for, hvorledes forekomst af fluer og rotter m.m. vil blive forebygget og eventuelt bekæmpet, således at gener heraf undgås. Endvidere er det kommunens vurdering, at følges vilkårene i denne tilladelse, burde der ikke opstå væsentlige fluegener eller problemer med rotter. For at sikre at eventuelle gener for omkringboende begrænses, stilles der dog vilkår vedrørende skadedyrsbekæmpelse.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. fluebekæmpelse og rottesikring.

7.5 Transport

Der vil ske en lille stigning i forhold til transport i ansøgt drift.

Der er ikke intern transport på Ladegård. Der flyttes ikke dyr mellem staldafsnit og foder transporteres i et lukket system.

Til- og frakørsel til ejendommen vil udelukkende foregå via privatvejen, Ladegårdsvej som grænser op til Brogårdsvej.

Der er transport til og fra Ladegård i form af levering af foder til ejendommen, transport af smågrise til ejendommen, afhentning af dyr til slagteri og til destruktion samt transport af gylle til udbringning.

Transport foregår primært inden for normal arbejdstid.

Der transporteres smågrise til ejendommen hver uge og afhentes dyr til slagteriet 2 gange om ugen. Transporten sker med lastbil. Transporterne vil ske i tidsrummet fra kl. 6 til 16.

Der bliver afhentet døde dyr 1-2 gange pr. uge, dette udgør ca. 78 transporter årligt, normalt mellem kl. 8 og 16.

Der leveres mineraler og soja til ejendommen ca. hver 2. uge. Disse transporter udgør ca. 26 læs pr. år. I høst køres korn til ejendommen. Disse transporter udgør ca. 76 læs pr. år. Der er ingen transport af valle, idet den pumpes direkte til ejendommen fra mejeriet.

Strøelse: 3 transport pr. år.

Øvrige transporter herunder olie og rengøringsmidler: 8 transporter pr. år.

Transport af gylle til beholderen på Aabyvej udgør ca. 100 læs pr. år. Udbringning af gylle sker med gylleudlægger.

Ved en udvidelse forventes antal transporter af dyr ikke at blive øget væsentligt. Der vil i stedet blive tale om større læs. Tilsvarende gælder for transporter af soja og mineraler. Antallet af transporter af korn til ejendommen vil øges ved en udvidelse til ca. 120 læs pr. år.

Opgørelse af transporter på Ladegård kan ses i Tabel 7 herunder.

Tabel 8 Opgørelse af forventede antal årlige transporter til og fra Ladegård.

Type transport	Transport nuværende drift antal læs/år	Transport ansøgt drift antal læs/år
Dyr til ejendommen	52	52
Dyr fra ejendommen	104	104
Afhentning af døde dyr til DAKA	78	78

Soja og mineraler	26	30
Korn	76	120
Strøelse	3	3
Gylle	100	100
Øvrige	8	8
Total	447	495

Kommunens bemærkninger og vurdering

Det er kommunens vurdering, at ind- og udkørsel til husdyrbruget til og fra Ladegård, som sker ad Ladegårdsvej og primært inden for normal arbejdstid kan ske uden at give anledning til gener for omkringboende. Selve belastningen af det lokale vejnet reguleres af den relevante vejlovgivning, mens færdsel på offentlig vej reguleres af færdselsloven og håndhæves af politiet. Der er ikke stillet vilkår i forhold til transport.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. transport.

8 AMMONIAKTAB OG NATURPÅVIRKNING

I dette kapitel beskrives ammoniakemissionen fra husdyrbruget og opfyldelsen af BAT-krav, og det vurderes, i hvor høj grad ammoniakemissionen påvirker beskyttet natur og sårbare arter.

8.1 Ammoniakemission og BAT-krav

Beskrivelse

Ammoniakemission fra anlægget

I ansøgningskemaet er der foretaget beregninger af ammoniakemissionen fra staldanlæg og lagre i nudrift/8-årsdrift og ansøgt drift. For hvert staldafsnit er ammoniakemissionen beregnet ved at gange størrelsen af produktionsarealet med emissionsfaktoren for den pågældende dyretype og staldsystem. Tilsvarende beregnes emissionen fra gylleopbevaring ved at gange det ansøgte overfladeareal for gyllebeholdere med en emissionsfaktor for typen af gødning.

Tabel 9. Opgørelse af ammoniakemissionen fra stalde og lagre på Ladegård før og efter ændringerne

Ammoniakemission fra husdyranlægget (kg NH₃-N/år)				
Drift	Staldafsnit	Lagre	I alt	Meremission efter udvidelse
Ansøgt drift	2.444,3	462,7	2.907,0	+1.244,6 (nudrift) +1.244,6 (8-års drift)
Lovlig nudrift	1.439,5	222,9	1.662,4	-
8-års drift	1.439,5	222,9	1.662,4	-

BAT-krav

Husdyrbrug med en emission på over 750 kg NH₃-N pr. år skal reducere ammoniakemissionen til et niveau svarende til emissionen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT).

Den maksimale emission ved anvendelse af BAT beregnes for hvert staldafsnit for sig ud fra de enkelte produktionsarealers størrelse i m² og emissionsfaktoren for den pågældende dyretype og staldsystemtype. Der sondres mellem nye (og renoverede) stalde, hvor kravet beregnes ud fra ét sæt emissionsfaktorer, og eksisterende stalde, hvor kravet beregnes ud fra et andet sæt faktorer eller ud fra vilkår i tidligere godkendelser om eksisterende teknologi.

Der foreligger en godkendelse fra 2017, hvor der er fastsat krav til BAT for produktionen på Ladegård. I ansøgningskemaet for Ladegård skal BAT derfor beregnes ud fra emissionsfaktorer for eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse. Dette gælder også for de endnu ikke realiserede staldafsnit. For gyllebeholder og fortanke beregnes BAT tilsvarende ud fra eksisterende opbevaringsanlæg, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse. Der er i den tidligere godkendelse fastsat krav om anvendelse af teknologien gylleforsuring til ammoniakreduktion.

Der er ikke et selvstændigt BAT-krav for gødningsopbevaringsanlæg. I beregningen af BAT-kravet for husdyrbruget indgår opbevaringsanlæg således med en emission svarende til den beregnede reelle emission.

Samlet BAT-krav inkl. Krav til gødningslagre er opgjort i tabel 9.

Tabel 10. Vejledende BAT-krav ved ansøgt drift

Staldafsnit	Dyretype Staldsystem/gødningstype	Forudsætning	Produktionsareal (m ²)	BAT-krav/m ² (kg NH ₃ -N)	BAT-krav (kg NH ₃ -N)
Stald 1	Slagtesvin, 50-75 % fast gulv	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	1.049	0,50	529
Stald 2	Slagtesvin, 25-49 % fast gulv	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	1.294	0,68	885
Buffer 1	Slagtesvin, 50-75 % fast gulv	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	51	0,50	26
Stald 3	Slagtesvin, 25-49 % fast gulv	Ikke realiseret staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	1.294	0,68	885
Buffer 2	Slagtesvin, 25-49 % fast gulv	Ikke realiseret staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	175	0,68	120
Gyllebeholder 1	Flydende gødning	Eksisterende gødningsopbevaringsanlæg, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	532	0,40	213
Fortank	Flydende gødning	Eksisterende gødningsopbevaringsanlæg, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	50	0,20	10
Gyllebeholder 2	Flydende gødning	Ikke realiseret gødningsopbevaringsanlæg, BAT-krav fastsat i	600	0,40	240

		tidligere afgørelse			
I alt			3.863 + 1.182		2.444 + 463 = 2.907

BAT-krav beregnes til 2.907 kg NH₃-N pr. år, mens den faktiske emission ligeledes beregnes til 2.907 kg NH₃-N pr. år.

BAT-kravet opfyldes idet staldene er indrettet med 50-75 % fast gulv, og der er anvendes gylleforsuring i alle stald afsnit.

Kommunens vurdering

Idet der er tale om et husdyrbrug med en ammoniakemission på mere end 750 kg NH₃-N pr år, skal emissionen reduceres til et niveau svarende til emissionen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT).

For den konkrete produktion er det samlede BAT-krav beregnet til 2.907 kg NH₃-N pr. år. Den ansøgte produktion medfører en beregnet faktisk emission på 2.907 kg NH₃-N pr. år. Den ansøgte husdyrproduktion overholder således det vejledende BAT-niveau.

BAT-kravet er opfyldt på baggrund af, at det er valgt at anvende følgende som ammoniakreducerende teknologi:

- 50-75 % fastgulv i et staldafsnit og gylleforsuring i alle staldafsnit.

BAT-emissionskravet er således overholdt.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedrørende 50-75 % fastgulv i et staldafsnit og gylleforsuring i alle stald afsnit.

8.2 Påvirkning af naturområder

Beskrivelse

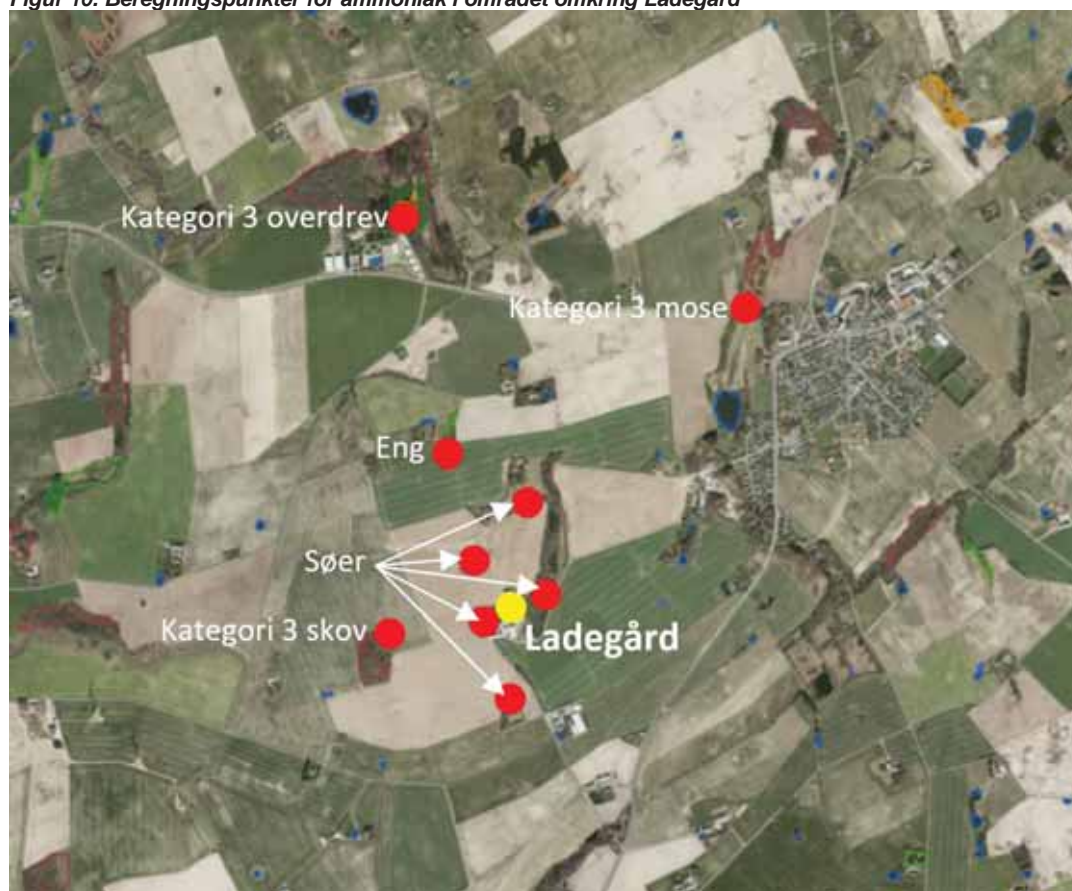
Ammoniakemissionen fra produktionen på Ladegård bevirker, at omkringliggende arealer påvirkes med nedfald af ammoniak. Den samlede ammoniakemissionen fra det samlede anlæg ændres ikke i ansøgt drift. Ammoniakdepositionen i de omkringliggende naturområder øges derfor ikke.

I ansøgningssystemet er der foretaget beregning af denne ammoniakdeposition til beskyttede naturområder og potentielt ammoniakfølsomme skove samt beskyttede søer i området. Beliggenheden af beregningspunkterne tættest på anlægget fremgår af kortet i figur 10. Til nærmeste kategori 1 og 2 er natur er der mere end 4 km og disse områder er derfor ikke medtaget på kortet.

Resultatet af beregningen af ammoniakdeposition i de angivne punkter i ansøgt drift kan ses i tabellen.

Tabellen viser de beregnede værdier for den totale ammoniakdeposition fra husdyrbrugets stalde og lagre, og for merdepositionen, der er den ekstra ammoniakdeposition, som den ansøgte produktion forårsager i forhold til henholdsvis nudrift og driften 8 år før ansøgningstidspunktet (8-års-driften).

Figur 10. Beregningspunkter for ammoniak i området omkring Ladegård

Tabel 11. Beregningspunkter for ammoniak i området omkring Ladegård.

Naturtyper	Målepunkt	Totaldeposition (kg NH ₃ -N/år)	Merdeposition Nudrift (kg NH ₃ -N/år)	Merdeposition 8-års drift (kg NH ₃ -N/år)
Kategori 1-natur	Overdrev	0,0	0,0	0,0
	Habitatnatur	0,0	0,0	0,0
Kategori 2-natur	Overdrev	0,0	0,0	0,0
Kategori 3-natur	Overdrev	0,0	0,0	0,0
	Mose	0,1	0,0	0,0
	Skov gammel skovjordbund	0,5	0,2	0,2
Anden natur	Sø	0,6-10,0	0,2-2,6	0,2-2,6
	Eng	0,2	0,1	0,1

*) Alle beregningspunkter kan ses uspecificeret i bilag 3

Kommunens bemærkninger og vurdering

De ammoniakfølsomme naturområder opdeles i kategori 1-natur, kategori 2-natur og kategori 3-natur. Beskyttelsesniveauet for kategori 1-natur og kategori 2-natur omfatter en forbudszone på 10 m, hvor der ikke må etableres, udvides eller foretages ændringer af stalde eller gødningsopbevaringsanlæg, samt krav til den

tilladte totaldeposition. Beskyttelsesniveauet for kategori 3-natur kan efter en konkret vurdering være et krav om en maksimal merdeposition. Kravene er fastsat i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen og er gengivet i boksen nedenfor.

Totaldepositionen er den ammoniakdeposition, som stammer fra husdyrbrugets stalde og lagre - både fra den eksisterende og den ansøgte drift. Merdepositionen er den ekstra ammoniakdeposition, som den ansøgte drift forårsager. Merdepositionen skal beregnes ud fra alle etableringer, udvidelser eller ændringer foretaget siden 2007 (8-års driften).

Kategorisering og beskyttelsesniveau for naturtyper

Kategori 1-natur

Ammoniakfølsomme naturtyper i Natura 2000-områder, hvor et enkelt husdyrbrug maksimalt må totalbelaste med 0,2-0,7 kg N/ha/år afhængigt af beliggenheden af andre husdyrbrug i nærheden*.

Kategori 2-natur

Nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper uden for Natura 2000-områder: højmoser, lobeliesøer, heder større end 10 ha og overdrev større end 2,5 ha. Et husdyrbrug må totalbelaste med maksimalt 1,0 kg N/ha/år.

Kategori 3-natur

Anden ammoniakfølsom natur (moser samt mindre heder og overdrev) og ammoniakfølsomme skove. Ved disse naturtyper kan kommunen ud fra en konkret vurdering stille krav om en maksimal merdeposition på 1,0 kg N/ha/år.

*0,2 kg N/ha/år ved > 1 husdyrbrug; 0,4 kg N/ha/år ved 1 husdyrbrug og 0,7 kg N/ha/år ved 0 husdyrbrug.

Kategori 1-natur

Der er ca. 6,1 km fra Ladegård til nærmeste Natura 2000-område og ca. 6,5 km til nærmeste kategori 1-natur. Nærmeste Natura 2000-område er habitatområde 162: Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Depositionen på området fra Ladegård er beregnet til 0,0 kg N/ha/år i totaldeposition. Det fastsatte krav til maksimal deposition af ammoniak er derfor overholdt.

Kategori 2-natur

Kravet til maksimal totaldeposition til kategori 2-natur er 1 kg N/ha/år. Nærmeste kategori 2-naturareal er et overdrev beliggende ca. 4,5 km sydøst for Ladegård, hvortil der beregnes en totaldeposition fra Ladegård på 0,0 kg N/ha/år. Idet produktionen på Ladegård således påvirker kategori 2-naturarealer med en totaldeposition under 1 kg N/ha/år, er det fastsatte krav til maksimal deposition af ammoniak til kategori 2-natur overholdt.

Kategori 3-natur

For kategori 3-naturtyper skal kommunen foretage en konkret vurdering og kan på den baggrund i særlige tilfælde fastsætte vilkår med henblik på opfyldelse af krav om maksimal merdeposition af ammoniak. Ved særlige tilfælde forstås en væsentlig miljøpåvirkning af særlige regionale eller lokale beskyttelsesinteresser. Kravet må dog ikke være under en maksimal merdeposition på 1,0 kg N/ha/år.

Nærmeste kategori 3 overdrev, -hede eller -mose, som ikke er kategori 2-natur, er en mose beliggende ca. 1,4 km nordøst for Ladegård. Overdrevet påvirkes med en merdeposition på 0,0 kg N/ha/år og det fastsatte krav er dermed overholdt.

Et skovområde ca. 482 m vest for Ladegård er udpeget som kategori 3 skov gammel skovjordbund. Til skoven beregnes en merdeposition på 0,2 kg N/ha/år.

Anden natur

Der er beregnet ammoniakdeposition til de nærmeste søer til staldanlægget. Nærmeste sø påvirkes med en merdeposition fra produktionen på Ladegård på 1,6 kg N/ha/år ved en udvidelse af produktionen.

De fleste søer og vandhuller beliggende i eller ved landbrugsarealer er næringsrige søer, som der ikke er fastsat tålegrænser for. Mange søer og vandhuller er eutrofieret som følge af næringstilførsel fra andre kilder end ammoniakdeposition.

Påvirkning af Natura 2000-områder

Ladegård er beliggende ca. 6,1 km fra nærmeste Natura 2000-område N242 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Som det ses af tabellen er ammoniakpåvirkningen til område placeret i på Natura 2000-området beregnet til 0,0 kg N/ha/år.

Påvirkning af arter med særlige beskyttelseskrav (bilag IV-arter)

EU-landene har vedtaget fælles regler om at beskytte naturen. Habitatdirektivet forpligter medlemslandene til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for dyrearter, som står på bilag IV. Beskyttelsen af arterne handler blandt andet om at sikre arterne mod at blive efterstræbt (jagt, indsamling, ødelæggelse af æg og yngel). Men medlemslandene skal også sikre, at arternes yngle- og rasteområder ikke beskadiges eller ødelægges. Viden om arternes forekomst og udbredelse opdateres løbende, bl.a. gennem det nationale program for overvågning af vandmiljø og natur (NOVANA).

Det fremgår af habitatbekendtgørelsens § 10, at der ikke kan gives tilladelse, dispensation, godkendelse m.v., hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, eller ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, i alle livsstadier.

Det fremgår af Miljøstyrelsens vejledning om miljøregulering af husdyrhold, at *"Kommunen skal derfor altid foretage en vurdering af, om der inden for 300 m fra punktkilden (inden for denne afstand kan en påvirkning henføres til punktkilden) ligger områder, som kan rumme bilag IV-arter (typisk vandhuller, moser eller solåbne græsarealer), og om der er registreret en forekomst af arten."*

Bornholms Regionskommune har fra egne data samt fra naturdata på Danmarks Miljøportal ikke kendskab til, at der er registreret bilag IV-arter nærmere end ca. 400 m fra den nye staldbygning og gyllebeholder.

Inden for 300 m fra produktionsanlægget på Ladegård ligger tre små søer. Kommunen har ikke kendskab til, at der er registreret bilag IV-arter i disse søer, men de kan potentielt udgøre levesteder for bilag IV-arter som padder.

Kommunen har ikke kendskab til forekomst af andre bilag IV-arter eller andre særligt beskyttede arter i området omkring Ladegård. Andre arter omfattet af bilag IV såsom padder, markfirben og flagermus kan dog have levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted på arealerne i området omkring anlæg og udbringningsarealer, herunder søer og skove i området.

I ansøgningssystemet er der beregnet ammoniakdeposition til de potentielle levesteder for bilag IV-arter, dvs. søer beliggende nærmere end 300 m fra Ladegård. Til søen tættest på anlægget er der beregnet en merdeposition på 1,6 kg N/ha/år. Til de to andre søer er der beregnet merdepositioner på henholdsvis 2,6 og 1,3 kg N/ha/år (se tabel 10 i begyndelsen af afsnittet).

Der er ikke fastsat generelle tålegrænser for søer. I habitatdirektivet er søer inddelt i fem typer. Af disse er de fire næringsfattige søtyper med fastsatte tålegrænser på 5-10 kg N/ha/år, og den femte er næringsrige søer og vandhuller, som der ikke er fastsat tålegrænser for (naturtype 3150). Mange søer og vandhuller er eutrofierede som følge af næringstilførsel fra andre kilder end ammoniakdeposition, og naturtypen næringsrige søer og vandhuller omfatter de fleste danske småsøer og vandhuller.

Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at søerne ved Ladegård i forvejen er næringsrige, og at det atmosfæriske kvælstofbidrag fra produktionen på Ladegård ikke vil medføre en væsentlig ændring i lokaliteternes tilstand, og at der på den baggrund ikke er behov for at stille skærpede vilkår.

På ovenstående baggrund vurderer Bornholms Regionskommune samlet set, at bilag IV-arter og deres yngre- og rasteområder ikke trues af den ansøgte udvidelse.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. ammoniakdeposition til naturarealer.

9 MULIGE DRIFTSFORSTYRRELSER OG UHELD

I dette afsnit beskrives mulige uheld, der kan føre til væsentlig forøget forurening af jord, overflade- og grundvand samt skade på mennesker, dyr og planter i forhold til normal drift. Desuden beskrives foranstaltninger til begrænsning af risici.

Miljøteknisk redegørelse

De mulige risici centrerer sig om forurening af grund- eller overfladevand med pesticider, gylle, veterinærmedicin, olie/diesel.

Mulige uheld med pesticider: Der er risiko for, at pesticider utilsigtet kan komme i overfladevand eller grundvand ved spild, lækage på sprøjte eller emballage, eller ved uheld ved transport.

Mulige uheld med gylleudslip: Der er risiko for udslip af gylle i forbindelse med pumpning af gylle til gylleholder eller ved omlastning til gyllevogn.

Ved færdselsuheld med gyllevogn kan der opstå lækage. Ligeledes kan der opstå lækage fra gyllebeholder, hvis gyllebeholderen bliver påkørt.

Endelig er der risiko for gylleudslip, hvis beholderen tæres eller af anden grund ikke er tæt.

Mulige uheld med dieselolie: Lækage på tank og/eller punktfurening hvor påfyldning finder sted.

Mulige uheld med rengøringsmidler: Der kan anvendes rengøringsmidler og der anvendes desinfektionsmidler i forbindelse med vask af stalde. Det er vigtigt at håndtere eventuelle rengøringsmidler og desinfektionsmidler korrekt.

Mulige uheld med veterinærmedicin: Der er risiko for punktfurening, hvis veterinærmedicin håndteres lemlædigt. Forebyggelse sker ved at opbevarer medicinen forsvarligt, og leverer evt. medicinrester retur til dyrlæge eller apotek.

Mulige uheld med svovlsyre: Der er risiko for punktfurening ved spild

Minimering af risiko for uheld

Gylleudslip: Forebygges med opsyn samt anvendelse af sugekran ved påfyldning af gyllevogn. Herudover opmærksomhed ved udkørsel.

Gyllebeholder tilses dagligt. Beholderen er tilknyttet et alarmsystem. En niveauføler på gylletanken sætter en alarm i gang, hvis gylleoverfladen når kritisk tæt på kanten af beholderen eller ved pludselige fald i gyllestanden.

Når gyllen køres ud, udvises agtpågivenhed i trafikken. Reflekser og lygter tjekkes og renholdes, så gyllevogn tydeligt kan ses, også efter mørkets frembrud.

Gyllebeholder er placeret ved interne transportveje, hvor kørehastigheden er lav. Der vises agtpågivenhed ved kørsel på interne transportveje.

Dieselolie: Olietanke står på fast og uigennemtrængeligt gulv.

Rengøringsmidler: Der anvendes kun godkendte midler.

Rengørings og desinfektionsmidler oplagres på fast bund.

Pesticider: Der sørges for sikker transport af kemikalier mellem ejendom og marker. Giftige bekæmpelsesmidler opbevares forsvarligt under lås. For alle midler gælder, at de opbevares utilgængeligt for børn og ikke sammen med eller i nærheden af levnedsmidler, foderstoffer m.v.

Svovlsyre: Svovlsyretanken er udstyret med et indbygget opsamlingskar og er placeret på en plads med støbt bund. Tanken er sikret mod påkørsel. Procestanken er forsynet med låg.

Minimering af gene og forurening ved uheld

Gylle: Ved lækage/overløb fra gylletanke, etableres en barriere, så gyllen ikke løber mod vandløb. Hvis der er risiko for, at gylle løber mod åbne grøfter eller søer, kan der etableres barriere med f.eks. bigballer af halm.

Ved udslip/overløb, hvor der er en sandsynlighed for akut forurening, kontaktes alarmcentralen (112). Alarmcentralen kontakter relevante medarbejdere i Center for Natur, Miljø og Fritid i BRK.

Gylletanken er underlagt lovpligtig kontrol og kontrolleres hyppigt visuelt og der føres logbog.

Sker der tilsvining af vejene ved gyllekørsel, bliver der skiltet med glatføreskilt, og der bliver ryddet op senest ved arbejdets ophør samme dag

Hvis det værste uheld skulle ske, og der opstår lækage fra gyllevognen enten på landevej eller i marken, stoppes evt. gyllefløb mod grøft, dræn og vandløb med f.eks. halmbigballer. Der tages kontakt til kommunens Natur- og Miljøafdeling, og yderligere tiltag aftales.

Lugtgener fra gyllespredning minimeres ved at sprede under bedst mulige forhold (lille vindhastighed og høj luftfugtighed)

Olje: Ved oliespild fra dieseltank eller maskiner opsuges spild med f.eks. savsmuld eller kattegrus. Olietankene er underlagt lovgivning. Tankene står på fast bund, hvor evt. olielækage er synlig. Ved spild fra olietank spredes ligeledes sugende materiale, som opsamles og afleveres på modtagestation.

Rengørings og desinfektionsmidler: Hvis der forekommer utilsigtet spild, opsamles det f.eks. med savsmuld eller kattegrus.

Medicin: Uheld med udslip af medicin forebygges ved altid at opbevare veterinærmedicin på korrekt; også medicin, som er i brug. Desuden følges dyrlægens instruktioner, og brugsanvisningen på pakningen.

Pesticider: I tilfælde af kemikaliespild spredes et sugende materiale (f.eks. savsmuld eller kattegrus), og det sugende materiale og evt. jord/grus fjernes med skovl, og puttes i affaldsposer. Derefter bortskaffes det på modtagestation.

Svovlsyre: I tilfælde af spild spredes et sugende materiale (f.eks. savsmuld eller kattegrus), og det sugende materiale og evt. jord/grus fjernes med skovl, og puttes i affaldsposer. Derefter bortskaffes det på modtagestation.

Generelt gælder, at ved akut forurening af olie, gylle eller spildevand, tilkaldes alarmcentralen på 112. Alarmcentralen tilkalder en miljømedarbejder fra Bornholms Regionskommune, Center for Natur, Miljø og Fritid.

I stalden og på marken medbringes en mobiltelefon således at det er muligt at hurtigst at tilkalde hjælp ved uheld.

Strømafbrudelse, generelt

Lovgivningen forlanger, at man kan redegøre for, hvordan dyrene beskyttes ved strømafbrudelse.

Alarmanlæg og nødopluk er lovpligtig i stalde med mekanisk ventilation. Det er desuden vigtigt, at dyrene fortsat har adgang til foder og vand.

Strømafbrudelse, Ladegård

For Ladegård gælder:

Ventilation: Der er nødopluk, der sikrer et luftskifte i staldene. Ved strømsvigt i varmeperioder vil nødopluk blive suppleret med åbning af døre og vinduer for at sikre et tilstrækkeligt luftskifte.

Vand: Der vil være vand også ved strømsvigt (vandværksvand).

Foder: Foderfremstilling og udfodring sker automatisk og er afhængig af strøm.

Ved længere strømsvigt opstartes nødstrømsgenerator.

Udbringning af husdyrgødning

- Husdyrgødning udbringes under hensyn til generelle regler, og foregår i videst muligt omfang efter godt landmandskab, hvilket vil sige at der tages hensyn til naboer, byområder osv.
- Gyllen nedfældes på græsmarker
- Husdyrgødningen udbringes under hensyn til afgrødernes vækstperiode, hvilket betyder maksimal udnyttelse af næringsstoffer
- Udkørsel af flydende husdyrgødning på dage med lav fordampning/regn.
- Udkørsel af flydende husdyrgødning til afgrøder i god vækst og/eller afgrøder med en plante-højde, der reducerer fordampningen

Kommunens vurdering

Opbevaring af fast husdyrgødning

Området er allerede indarbejdet i husdyrbrugloven og indgår i beregninger vedrørende husdyrbrugets ammoniakemission og lugtemission i afsnittene "Gener fra husdyrbruget" og "Ammoniak og Naturpåvirkning", hvorfor dette ikke vil blive gennemgået yderligere i dette afsnit.

Opbevaring af gylle

Området er allerede indarbejdet i husdyrbrugloven og indgår i beregninger vedrørende husdyrbrugets ammoniakemission og lugtemission i afsnittene "Gener fra husdyrbruget" og "Ammoniak og Naturpåvirkning", hvorfor dette ikke vil blive gennemgået yderligere i dette afsnit.

Håndtering af husdyrgødning

- Der udføres lovpligtig 10 års beholderkontrol.
- Tanken tømmes ca. én gang årligt for inspektion og vedligeholdelse
- Gyllen omrøres kun forud for udkørsel af gylle
- Der er konstant flydelag på gyllen, og efter omrøring/udkørsel kontrolleres det, at der senest 14 dage efter, at der er igen er gylle i tanken, er etableret flydelag
- Der føres logbog over flydelaget på gyllen, så der er fokus på at flydelaget lever op til kravene.

Området er ikke omfattet af godkendelseskravet, og vil derfor ikke blive gennemgået yderligere, udover de ovenfor nævnte procedurer og tekniske løsninger, som er medvirkende til at minimere ammoniakemissionen og risikoen for forurening af jord og grundvand.

Bornholms Regionskommune vurderer, derfor at BAT er overholdt i forhold til opbevaring og håndtering af gødning.

Udbringning af husdyrgødning

1. august 2017 overtog Landbrugs- og Fiskeristyrelsen regulering og kontrollen med udbringningsarealerne og vil dermed være dækket af generelle regler. Området er ikke omfattet af godkendelseskravet, og vil derfor ikke blive gennemgået yderligere.

Ifølge ansøger vil følgende dog blive praktiseret på bedriften:

- Husdyrgødning udbringes under hensyn til generelle regler, og foregår i videst muligt omfang efter godt landmandskab, hvilket vil sige at der tages hensyn til naboer, byområder osv.
- Gyllen nedfældes på græsmarker.

- Husdyrgødningen udbringes under hensyn til afgrødernes vækstperiode, hvilket betyder maksimal udnyttelse af næringsstoffer.
- Udkørsel af flydende husdyrgødning på dage med lav fordampning/regn.
- Udkørsel af flydende husdyrgødning til afgrøder i god vækst og/eller afgrøder med en plante-højde, der reducerer fordampningen.

Ud fra ovennævnte procedurer og tekniske løsninger, som er medvirkende til at minimere ammoniakemissionen og risikoen for forurening af jord og grundvand, vurderer Bornholms Regionskommune at BAT er overholdt i forhold til udbringning af husdyrgødning.

Beredskabsplan

Bornholms Regionskommune vurderer, at der skal foreligge en beredskabsplan, som indeholder følgende:

- En plan over husdyrbruget med angivelse af drænsystemer og vandkilder/spildevandskilder.
- Handlingsplaner for hvordan brand, utætte eller kollapsede gyllebeholdere, ukontrollerede afstrømninger fra møddinger og ensilagepladser samt olieudslip håndteres.
- Hvor udstyr til håndtering af forureningsulykker er placeret.

Vilkår

I henhold til klagenævnspraksis vurderes det, at husdyrgødningsbekendtgørelsens regler for håndtering af bl.a. flydende husdyrgødning anses for tilstrækkelige til at imødegå forurening ved et eventuelt udslip, og derfor er der ikke stillet yderligere vilkår til at forebygge uheld m.v.

Der er dog stillet vilkår om udarbejdelse af en beredskabsplan, som indeholder handleplaner for blandt andet, hvordan brand, utætte eller kollapsede gyllebeholdere, ukontrollerede afstrømninger fra møddinger og ensilagepladser samt olieudslip håndteres.

10 EGENKONTROL OG DOKUMENTATION

I dette afsnit beskrives og vurderes, hvordan ansøger gennemfører eller planlægger at gennemføre egenkontrol og management. Desuden beskrives de dokumenter og registreringer, som ansøger skal præstere for at dokumentere, at vilkårene i miljøtilladelsen er overholdt.

Miljøteknisk redegørelse

Management og egenkontrol

- Forbrug af råvarer opgøres kvartalsmæssigt ifm. udarbejdelse af E-kontrol
  - Foderblandinger optimeres mindst én gang årligt af foderkonsulent
  - Forbrug af vand og energi følges kvartalsmæssigt og opgøres min. én gang årligt ifm. årsregnskab
  - Produktionsapparatet efterses i det daglige arbejde
  - Der er dyrlægebesøg hver måned/iht. lovgivning på området
  - Ejer og medarbejdere deltager i relevante efteruddannelseskurser og erfagrupper
  - Der udarbejdes den lovpligtige gødningsplan
  - Der føres logbog over flydelag i gyllebeholder
-
- Der er 10 års kontrol på gyllebeholdere
  - Gyllepumpning overvåges
  - Der er egenkontrolprogram for dyrevelfærd. Programmet følges op ifm. dyrlægebesøg og kontrolleres ifm. Danish kontrol hvert 3. år

- Der gennemføres egenkontrol ift. "Branchekode for foderhygiejne"
- Der er udarbejdet en beredskabsplan med beskrivelse af forholdsregler ifm. uheld

Ladegård er desuden, som leverandør til Danish Crown, omfattet regelsættet "Code of Practice".

Dokumentation

- Gødningsplan
- Foderoptimeringer og analyser
- Produktionsrapporter
- Dokumentation for skadedyrsbekæmpelse
- Logbog for flydelag på gylletank
- 10 års beholderkontrol

I løbet af få dage kan skaffes:

- Fakturaer på køb og salg af foder og dyr
- Sundhedsbemærkninger fra slagteri

Kommunens vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at gennemførelse af den beskrevne egenkontrol samt overholdelse af de stillede vilkår vil medføre, at der løbende holdes øje med, at forudsætningerne for miljøgodkendelsen overholdes, og at det er dokumenteret, således at kommunen ved tilsyn eller på efterspørgsel kan kontrollere dette.

Dokumentationen skal opbevares i mindst 5 år.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår om, at alle vilkår skal være kendt af de ansatte samt om dokumentation for produktionsarealets størrelse, korrekt bortskaffelse af affald mv.

11 IE-BRUG

Miljøteknisk redegørelse

Foranstaltninger ved ophør

Ved husdyrbrugets ophør tømmes stalde, foderlagre, gyllekanaler og -tanke. Der rengøres overalt, således at der ikke forefindes foder- og gødningsrester mv., der kan tiltrække skadedyr. Skadedyrsbekæmpelsen på ejendommen opretholdes. Alle forurenende dele på anlægget fjernes. Der foretages en vedligeholdelse af bygningerne for at undgå forfald, eller bygningerne nedrives. Ved fjernelse af bygningerne vil byggeaffaldet blive sorteret og kørt til hhv. forbrænding, genbrug eller deponi.

Miljøledelsessystemer

Der er i februar 2017 offentliggjort BAT konklusioner for husdyrbrug, hvilket medfører at alle IE-brug inden 21. februar 2021 skal have implementeret miljøledelse.

Miljøledelsen skal omfatte:

1. formulere en miljøpolitik med afsæt i husdyrbrugets miljøforhold,
2. fastsætte miljømål,
3. udarbejde handlingsplan for det eller de fastsatte miljømål,
4. minimum 1 gang årligt evaluere miljøarbejdet og om nødvendigt foretage justeringer af mål og handlingsplaner og minimum 1 gang årligt gennemgå miljøledelsessystemet.

Alternativer til teknologi, teknik og foranstaltninger

Teknologien gylleforsuring anvendes i nudrift og i ansøgt drift. Der foretages ingen ændringer i ansøgt drift.

Kommunens vurdering

Det er krav fra EU at husdyrbrug med intensiv opdræt af fjerkræ eller svin skal opfylde BAT-konklusionerne² og at disse skal lægges til grund for godkendelsesvilkårene for anlæg. Bornholms Regionskommune har derfor gennemgået BAT-konklusionerne i forhold til gældende dansk lovgivning.

Bornholms Regionskommune vurderer, at husdyrbruget lever over til anvendelse af bedst anvendelige teknologi, som tidligere beskrevet i nærværende miljøgodkendelse. Endvidere er det regionskommunens vurdering, at husdyrbruget har alle muligheder for at leve op til lovkravet om implementering af miljøledelse inden deadline.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår om, at der er implementeret miljøledelse på Ladegård.

12 SAMLET VURDERING

Samlet set vurderer Bornholms Regionskommune, at når miljøtilladelsens vilkår overholdes, har ansøger truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Bornholms Regionskommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som dette er defineret i husdyrgodkendelsesloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000-områder eller levesteder for arter optaget på habitatdirektivets bilag IV.

På baggrund af husdyrbrugets beliggenhed og de beskrevne ikke-væsentlige virkninger på det lokale miljø, vurderer Bornholms Regionskommune desuden, at det ansøgte ikke vil have grænseoverskridende virkninger.

---

² Artikel 14.3 i IE-direktivet (2010/75/EU, KOMMISSIONENS GENNEMFØRELSESAFGØRELSE (EU) 2017/302 af 15. februar 2017

13 BILAG

Bilagsoversigt:

---

1. Produktionsareal nudrift og 8-års drift
2. Produktionsareal i ansøgt drift med udvidelse
3. Beredskabsplan
4. Naturberegningsspunkter
5. Modtagne høringssvar i 2. offentlighedshøring, og kommunens bemærkninger

Bilag 1. Produktionsareal nudrift og 8 års drift

Bilag 2. Produktionsareal ansøgt drift med udvidelse

Bilag 3. Beredskabsplan for Ladegård

Beredskabsplan

Ladegård, Ladegårdsvej 6, 3700 Rønne

Opdateret 02-2021
 Opdateret 2022
 Opdateret 2023
 Opdateret 2024

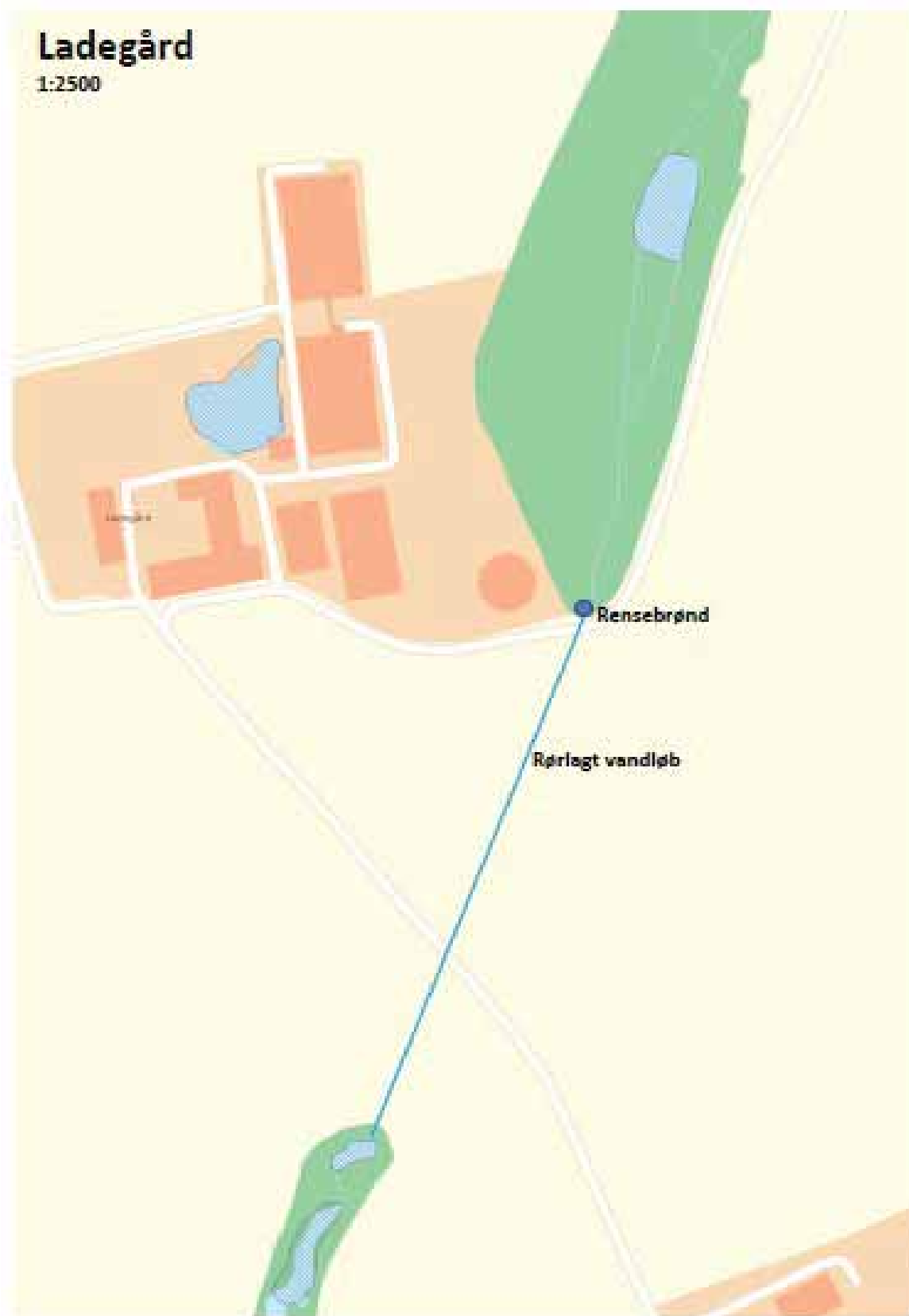
Telefonliste	Brand - instruks	Overløb af gylle - instruks	Kemikalier, oliespild - instruks	Stophaner og hovedafbrydere	Strømsvigt - instruks	Personskade - instruks
Brandvæsen 112	RING 112 - oplys: <ul style="list-style-type: none"> Navn, adresse og tlf nr. der ringes fra Hvad er der sket og at det er en gårdbrand Er der tilskadekomne - hvor mange? Er dyrerne kommet ud - art og antal der evt. er fanget Kontakt Steen 40332232	Ved større overløb af gylle eller ved brud på gylletank RING 112 - oplys: <ul style="list-style-type: none"> Navn, adresse og tlf nr. der ringes fra Hvad der er sket og hvor meget der er løbet ud Om der er risiko for forurening af vandløb eller drikkevandsboring Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne. Kontakt Steen 40332232 Forsøg opdæmning for at undgå, at gylle løber mod vandløb. Opdæmningen kan evt. foretages med jord, halmballer ol. afhængig af mængden af gylle. Er gyllen løbet til vandløb skal rensebrænd eller rørudløb ved vandhul vha. spand eller opdæmning med en bigballe. Modtag brandvæsen/myndighed og orientér om sted, omfang mv.	Ved større udslip af kemikalier og olie RING 112 - oplys: <ul style="list-style-type: none"> Navn, adresse og tlf nr. der ringes fra Hvad der er sket, hvad og hvor meget der er løbet ud Om der er risiko for forurening af vandløb, drikkevand Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne. Kontakt Steen 40332232 Forsøg opdæmning for at undgå, at udslip løber i dræn, greft eller vandløb. Opdæmningen kan evt. foretages med jord, halmballer ol. afhængig af mængden og art. Anvend savsmuld eller kattegrus til opsug af mindre spild. Anvend ikke brandbart materiale fx jord til opdæmning ved spild af svovlsyre. Modtag brandvæsen/myndighed og orientér om sted, omfang mv.	Vand Hovedstophane er placeret i maskinhallen. Elektricitet Hovedafbryder er placeret i sydlig ende af lagerbygning i det gamle gårdanlæg. Kontakt Steen 40332232	Ved strømsvigt vurderes om dyr vil lide under træk fra nedlopluk eller varme. Tjek alle stalde og se, om nedloplukket er åben. Begræns trækgener og varmesudvikling (overbrusning). Kontroller, at der ikke sker forurening som følge af manglende strøm til pumper o.l. Opstart nødstrømsgenerator. Kontakt Steen 40332232 Ved strømsvigt på over ca. 1/2 time, ring til fjøkræft og forhør om varigheden af udfaldet. Tlf nr. 5693 0930.	RING 112 - oplys: <ul style="list-style-type: none"> Navn, adresse og tlf nr. der ringes fra Hvad der er sket og personens tilstand Adgangsveje Ved almindelig førstehjælp. Førstehjælpsudstyr er placeret ved forrum til staldene. Kontakt lægevagten ved mindre personskade. Kontakt Steen 40332232 Arbejdsulykker og personskade skal anmeldes til via EASY på www.easy.ask.dk.

BEREDSKABSKORT - VEND

Ladegård

1:2500

Bilag 4. Naturberegningsspunkter

Navn:	Kategori:	Opretter:	Kumulation:	Ruhed natur:	Merdeposition (kg N/ha/år):		Totaldeposition (kg N/ha/år):	
					8-års drift:	Nudrift:		
Sø N	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	0,4	0,4	0,6	▼
Sø S	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,2	0,2	0,6	▼
Mose NØ	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,0	0,0	0,1	▼
Eng N	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	0,1	0,1	0,2	▼
Overdrev N	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,0	0,0	0,0	▼
Overdrev SØ	Kategori 2	Ansøger	0	Bn	0,0	0,0	0,0	▼
Overdrev SV	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	0,0	0,0	0,0	▼
Overdrev SØ	Kategori 1	Ansøger	0	Mk	0,0	0,0	0,0	▼
Overdrev NØ	Kategori 1	Ansøger	0	Mk	0,0	0,0	0,0	▼
Habitatnatur	Kategori 1	Ansøger	0	S	0,0	0,0	0,0	▼
Skov gl. skovjordbund V	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,2	0,2	0,5	▼
Habitatområde	Kategori 1	Ansøger	0	S	0,0	0,0	0,0	▼
Sø NV	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	1,3	1,3	2,2	▼
Sø Ø	Kategori 3	Ansøger	0	S	2,6	2,6	7,4	▼
Sø SV	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	1,6	1,6	10,0	▼

Bilag 5. Modtagne hørings svar og kommunens bemærkninger

Bornholms Regionskommune har i forbindelse med den gennemførte nabo-/partshøring i perioden 4. november til 16. december 2021 modtaget 2 skriftlige henvendelser. Disse er gengivet i det følgende efterfulgt af kommunens kommentarer til de enkelte punkter.

Ejeren har Ladegårdsvej 1, 3700 Rønne har meddelt følgende: "OK med mig, har intet at sige imod, idet vi flyttede på landet med de ordninger der findes og gavner landbruget."

Ejeren af Lundhøjvej 7, 3782 Klemensker har meddelt følgende: " Intet at bemærke"

Bornholms Regionskommune har ingen kommentar til de modtagne bemærkninger.

